MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ

Art.–119/54

Egz. Nr 2969

INSTRUKCJA ARTYLERII
PROGRAM STRZELAŃ ARTYLERII NAZIEMNEJ
(Działo, moździerz, pluton, bateria)

WYDAWNICTWO MINISTERSTWA OBRONY NARODOWEJ

1954

MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ

Art.–119/54

Egz. Nr .....

INSTRUKCJA ARTYLERII
PROGRAM STRZELAŃ ARTYLERII NAZIEMNEJ
(Działo, moździerz, pluton, bateria)

WYDAWNICTWO MINISTERSTWA OBRONY NARODOWEJ

1954

MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ

Art.—119/54

INSTRUKCJA ARTYLERII
PROGRAM STRZELAŃ ARTYLERII NAZIEMNEJ
(Działo, moździerz, pluton, bateria)

WYDAWNICTWO MINISTERSTWA OBRONY NARODOWEJ

1954

Warszawa, dnia 25.10.1954 r.

ZARZĄDZENIE Nr 7/Art.

Zatwierdzam i wprowadzam do użytku „Instrukcję artylerii. Program strzelań artylerii naziemnej. (Działo, moździerz, pluton, bateria)".

Wszystkie postanowienia „Tymczasowej instrukcji artylerii. Oceny i normy strzelań artyleryjskich" sprzeczne z postanowieniami niniejszej instrukcji tracą moc obowiązującą.

DOWÓDCA ARTYLERII WP
MICHAŁKIN
generał dywizji

ARKUSZ POPRAWEK

do „Instrukcji artylerii. Program strzelań artylerii naziemnej (działo, moździerz, pluton, baterią)“

Str.	Kol.	Wiersz		Jest:	Powinno być:
		od góry	od dołu		
17	1		1	g	3 g.
64		2		grupą	grupa
98	1			—	W kolumnie „Wyszczególnienie“ po wierszu „Na oko“ należy dopisać „Pobieżne“
99	1	2		topograficznego	fotograficznego
102	4	2		niedostatecznie	dostatecznie

TREŚĆ

ROZDZIAŁ I

CEL I ZADANIA WYSZKOLENIA ARTYLERYJSKO-STRZELECKIEGO

1. Wyszkolenie artyleryjsko-strzeleckie jest jednym z najważniejszych działów wyszkolenia bojowego artylerii. Prowadzi się je w celu nauczenia oficerów, podoficerów i podchorążych (elewów) wykonywania zadań ogniowych w różnych warunkach współczesnej walki przy jak najmniejszym zużyciu czasu i amunicji.

2. Wyszkolenie artyleryjsko-strzeleckie jest nieodłącznie związane z wyszkoleniem taktycznym. Tylko w ścisłym powiązaniu z wyszkoleniem taktycznym zapewnia ono wyrobienie u oficerów, podoficerów i podchorążych (elewów) inicjatywy, stanowczości i samodzielności w wykonywaniu zadań ogniowych.

3. Wyszkolenie artyleryjsko-strzeleckie oficerów, podoficerów i podchorążych (elewów) opiera się na dokładnej znajomości instrukcji strzelania, regulaminów i innych instrukcji artylerii Wojska Polskiego, a oficerów oprócz tego i na znajomości teorii strzelania.

4. Zadaniem wyszkolenia artyleryjsko-strzeleckiego oficerów, podoficerów i podchorążych (elewów) jest:

— nauczyć umiejętnego stosowania zasad instrukcji strzelania, a oficerów i podchorążych — teoretycznego uzasadnienia przeprowadzonego strzelania;
— nauczyć wybierania tego sposobu przygotowania i wykonania strzelania, który w danej sytuacji najbardziej zapewnia pomyślne i we właściwym czasie wykonanie zadania ogniowego;
— wyrobić i doprowadzić do automatyzmu praktyczne umiejętności przygotowania danych początkowych do strzelania, obserwacji i oceny wybuchów, określania i wprowadzania poprawek podczas strzelania;
— nauczyć oficerów (do dowódcy baterii włącznie), podoficerów i podchorążych (elewów) wszystkich rodzajów artylerii (oprócz pododdziałów moździerzy i artyleryjskiego rozpoznania pomiarowego) strzelania na wprost do czołgów i doskonalić ich praktyczne umiejętności w tym rodzaju strzelania;
— wpajać oficerom nawyki metodyczne niezbędne do szkolenia podwładnych w umiejętnym wykonywaniu zadań ogniowych na podstawie mistrzowskiego stosowania zasad instrukcji strzelania.

5. Wykaz zadań ogniowych dla strzelań egzaminacyjnych działem (moździerzem), plutonem i baterią podany jest w tabeli 1.

Każdy oficer, podoficer i podchorąży (elew) obowiązany jest umieć wykonywać przewidziane dla niego zadania podane w tabeli podziału zadań według stanowisk służbowych i rodzajów artylerii (tabela 2).

Tabela 1

WYKAZ ZADAŃ OGNIOWYCH DLA STRZELAŃ EGZAMINACYJNYCH DZIAŁEM (MOŹDZIERZEM) PLUTONEM I BATERIĄ

Nr zadania	Krótka treść zadania	Rodzaj strzelania	Przygotowanie danych początkowych do strzelania	Sposób wstrzeliwania	Zużycie pocisków
	A. STRZELANIE NA WPROST				
	1. Niszczenie celów nieruchomych				
1	Zniszczenie punktu ogniowego ogniem pojedynczego działa z przygotowanego stanowiska ogniowego (zadanie wykonuje się w dzień i w nocy)	Uderzeniowe	Z wykorzystaniem szkicu ognia działa wydzielonego do strzelania na wprost	Według znaku uchyleń	7; podczas strzelania w górach 8; podczas strzelania w nocy normę powiększa się o jeden pocisk
1a	Zniszczenie punktu ogniowego ogniem pojedynczego działa z nie przygotowanego stanowiska ogniowego	Uderzeniowe	Na oko	Według ZU	8; podczas strzelania w górach 9

Nr zadania	Krótka treść zadania	Rodzaj strzelania	Przygotowanie danych początkowych do strzelania	Sposób wstrzeliwania	Zużycie pocisków
	2. Niszczenie celów ruchomych				
2	Zniszczenie atakującego czołgu ogniem pojedynczego działa z przygotowanego stanowiska ogniowego przy skośnym lub skrzydłowym ruchu celu (zadanie wykonuje się w dzień i w nocy)	Uderzeniowe	Z wykorzystaniem szkicu ognia przeciwpancernego	Według ZU	4; podczas strzelania w górach 5; podczas strzelania w nocy normę powiększa się o jeden pocisk
2a	Zniszczenie atakującego czołgu ogniem pojedynczego działa z nie przygotowanego stanowiska ogniowego podczas towarzyszenia piechocie lub rozwijania się z marszu przy skośnym albo czołowym ruchu celu.	Uderzeniowe	Na oko	Według ZU	5; podczas strzelania w górach 6
2b	Zniszczenie grupy atakujących czołgów ogniem pojedynczego działa przy skośnym ruchu celu (zadanie wykonuje się w dzień i w nocy)	Uderzeniowe	Z wykorzystaniem szkicu ognia przeciwpancernego	Według ZU	15; podczas strzelania w górach 20

Nr zadania	Krótka treść zadania	Rodzaj strzelania	Przygotowanie danych początkowych do strzelania	Sposób wstrzeliwania	Zużycie pocisków
2c	Zniszczenie grupy atakujących czołgów ogniem plutonu albo baterii	Uderzeniowe	Z wykorzystaniem szkicu ognia przeciwpancernego lub na oko	Według ZU	6 na każde działo biorące udział w strzelaniu
3	Zniszczenie atakującej grupy piechoty nieprzyjaciela ogniem pojedynczego działa	Uderzeniowe	Z wykorzystaniem szkicu ognia	Według ZU	9
	B. STRZELANIE Z ZAKRYTYCH STANOWISK OGNIOWYCH DO CELÓW OBSERWOWANYCH				
	1. Obezwładnienie (zniszczenie) pojedynczych celów				
4	Obezwładnienie (zniszczenie) odkrytego lub ukrytego w okopie (transzei) punktu ogniowego, punktu obserwacyjnego lub siły żywej; mały lub średni kąt obserwacji (zadanie wykonuje się w dzień i w nocy)	Uderzeniowe	Pobieżne lub przeniesienie ognia na oko z zawczasu wstrzelanego celu (celu pomocniczego) lub na oko	Według ZU	Na wstrzeliwanie działem (moździerzem) 8—11; plutonem 8—12; baterią 12—16

Nr zadania	Krótka treść zadania	Rodzaj strzelania	Przygotowanie danych początkowych do strzelania	Sposób wstrzeliwania	Zużycie pocisków
4a	Obezwładnienie (zniszczenie) odkrytego lub ukrytego w okopie (transzei) punktu ogniowego, punktu obserwacyjnego lub siły żywej; mały lub średni kąt obserwacji (zadanie wykonuje się w dzień i w nocy)	Uderzeniowe lub odbitkowe albo rozpryskowe	Dokładne lub przeniesienie ognia z zawczasu wstrzelanego celu (celu pomocniczego) sposobem współczynnika strzelania lub z wykorzystaniem wykresu poprawek obliczonych (wstrzelanych)	Według ZU	Na wstrzeliwanie działem (moździerzem) 6—9; plutonem 7—10; baterią 10—13
4b	Obezwładnienie (zniszczenie) odkrytego lub ukrytego w okopie (transzei) punktu ogniowego, punktu obserwacyjnego lub siły żywej; duży kąt obserwacji	Uderzeniowe lub odbitkowe	Pobieżne lub na oko	Według ZU	Na wstrzeliwanie działem (moździerzem) i plutonem 9—13; baterią 10—18
5	Obezwładnienie (zniszczenie) atakującej (kontratakującej) piechoty; średni kąt obserwacji	Uderzeniowe lub odbitkowe albo rozpryskowe	Pobieżne lub przeniesienie ognia na oko z zawczasu wstrzelanego celu (celu pomocniczego) albo na oko	Według ZU	Na wstrzeliwanie: plutonem 6—8; baterią 6—14; na ogień skuteczny: plutonem 4; baterią 8

Nr zadania	Krótka treść zadania	Rodzaj strzelania	Przygotowanie danych początkowych do strzelania	Sposób wstrzeliwania	Zużycie pocisków
	2. Burzenie umocnień obronnych				
6	Zburzenie zapory z drutu, okopu, odcinka transzei, DSB lub trwałego umocnienia obronnego; mały kąt obserwacji	Uderzeniowe	Dokładne lub przeniesienie ognia z zawczasu wstrzelanego celu (celu pomocniczego) sposobem współczynnika strzelania lub z wykorzystaniem wykresu poprawek obliczonych (wstrzelanych) lub pobieżne	Według ZU	Na wstrzeliwanie działem (moździerzem) 8—11; plutonem 8—12; baterią 12—16; przy burzeniu trwałych umocnień obronnych plutonem 14—18

Nr zadania	Krótka treść zadania	Rodzaj strzelania	Przygotowanie danych początkowych do strzelania	Sposób wstrzeliwania	Zużycie pocisków
	C. STRZELANIE Z ZAKRYTYCH STANOWISK OGNIOWYCH DO CELÓW NIEOBSERWOWANYCH				
	1. Kolejne obezwładnienie (zniszczenie) dwóch oddzielnych celów z uprzednim wstrzelaniem (utworzeniem) celu pomocniczego				
7	Obezwładnienie siły żywej, baterii, odwodu, sztabu, węzła łączności, wojsk w czasie przeprawy itp. z uprzednim wstrzelaniem celu pomocniczego rzeczywistego lub utworzeniem celu pomocniczego umyślonego naziemnego	Uderzeniowe	Do celu pomocniczego — pobieżne, do celu — przeniesienie ognia sposobem współczynnika strzelania dla artylerii gwintowanej i sposobem uproszczonym — dla moździerzy	Wstrzeliwanie celu pomocniczego według ZU lub z dwuboczną obserwacją (ze zliczaczem lub sposobem rachunkowym) albo za pomocą dalmierza; utworzenie celu pomocniczego umyślonego z dwuboczną obserwacją	Na wstrzeliwanie według ZU 8—11; z dwuboczną obserwacją lub za pomocą dalmierza 5—9; na utworzenie celu pomocniczego umyślonego 5; na przeniesienie ognia 6

Nr zadania	Krótka treść zadania	Rodzaj strzelania	Przygotowanie danych początkowych do strzelania	Sposób wstrzeliwania	Zużycie pocisków
7a	Obezwładnienie siły żywej, baterii lub odwodu z uprzednim utworzeniem celu pomocniczego powietrznego (zadanie wykonuje się w dzień i w nocy)	Utworzenie celu pomocniczego — rozpryskowe; ogień skuteczny — uderzeniowe	Do celu pomocniczego — pobieżne, do celu — przeniesienie ognia sposobem współczynnika strzelania	Utworzenie celu pomocniczego przy pomocy dwubocznej obserwacji	Na utworzenie celu pomocniczego 7—8; na przeniesienie ognia 6
7b	Obezwładnienie (zniszczenie) odkrytej albo ukrytej w okopach (transzejach) siły żywej lub środków ogniowych rozmieszczonych na przeciwstoku z uprzednim wstrzelaniem grzbietu zakrycia (przeniesienie ognia — tylko do jednego celu)	Uderzeniowe	Pobieżne lub na oko	Według ZU	Na wstrzeliwanie grzbietu 12—16

Nr zadania	Krótka treść zadania	Rodzaj strzelania	Przygotowanie danych początkowych do strzelania	Sposób wstrzeliwania	Zużycie pocisków
	2. Obezwładnienie (zniszczenie) baterii artylerii i moździerzy przy pomocy pododdziału rozpoznania dźwiękowego lub sekundomierza (zadanie wykonuje się w dzień i w nocy)				
8	Obezwładnienie (zniszczenie) baterii (plutonu, działa, moździerza); wstrzeliwanie bezpośrednio do celu przy pomocy pododdziału rozpoznania dźwiękowego	Uderzeniowe lub odbitkowe	Pobieżne	Na podstawie stolika pododdziału rozpoznania dźwiękowego lub za pomocą zliczacza (sposobem rachunkowym)	Na wstrzeliwanie 9 – 18
8a	Kolejne obezwładnienie (zniszczenie) dwóch baterii (dwóch plutonów, dział, moździerzy) z uprzednim utworzeniem celu pomocniczego dźwiękowego	Utworzenie celu pomocniczego — uderzeniowe lub rozpryskowe; ogień skuteczny — uderzeniowe	Do celu pomocniczego — pobieżne, do celów — przeniesienie ognia z celu pomocniczego dźwiękowego	Na podstawie stolika pododdziału rozpoznania dźwiękowego	Na utworzenie celu pomocniczego 6—9; na przeniesienie ognia 6

Nr zadania	Krótka treść zadania	Rodzaj strzelania	Przygotowanie danych początkowych do strzelania	Sposób wstrzeliwania	Zużycie pocisków
8b	Obezwładnienie baterii (plutonu, działa, moździerza) zdradzającej się błyskiem i hukiem wystrzałów	Uderzeniowe lub rozpryskowe	Pobieżne	Za pomocą sekundomierza	Na wstrzeliwanie 7—9
	3. Obezwładnienie (zniszczenie) celów przy pomocy samolotu lub balonu obserwacyjnego (zadanie wykonuje się w dzień i w nocy)				
9	Obezwładnienie (zniszczenie) siły żywej, baterii, odwodu, sztabu lub węzła łączności (wstrzeliwanie przy pomocy samolotu)	Uderzeniowe	Dokładne lub pobieżne albo przeniesienie ognia z zawczasu wstrzelanego celu (celu pomocniczego)	Sposobem kolejnych kontroli lub serii ustopniowanej	12—16
10	Obezwładnienie (zniszczenie) siły żywej, baterii, odwodu, sztabu lub węzła łączności (wstrzeliwanie przy pomocy balonu obserwacyjnego); duży kąt obserwacji	Uderzeniowe	Dokładne lub pobieżne	Według ZU (metodą wyznaczania płaszczyzny strzelania)	Podczas strzelania działem 8—15; plutonem 9—18; baterią 13—21

Nr zadania	Krótka treść zadania	Rodzaj strzelania	Przygotowanie danych początkowych do strzelania	Sposób wstrzeliwania	Zużycie pocisków
	D. ZADANIA DODATKOWE DLA STRZELAŃ ARTYLERII W GÓRACH (STRZELANIE Z ZAKRYTYCH STANOWISK OGNIOWYCH DO CELÓW OBSERWOWANYCH)				
1g	Obezwładnienie (zniszczenie) punktu ogniowego, siły żywej lub punktu obserwacyjnego; cel rozmieszczony na stoku lub równej powierzchni przy znacznym przewyższeniu punktu obserwacyjnego nad celem; mały lub średni kąt obserwacji (zadanie wykonuje się w dzień i w nocy)	Uderzeniowe	Dokładne lub pobieżne albo na oko	Według znaku i wielkości uchyleń za pomocą wykresu	Na wstrzeliwanie działem (moździerzem) 8—12; plutonem 10—12; baterią 12—14

Nr zadania	Krótka treść zadania	Rodzaj strzelania	Przygotowanie danych początkowych do strzelania	Sposób wstrzeliwania	Zużycie pocisków
2g	Obezwładnienie (zniszczenie) punktu ogniowego, siły żywej, punktu obserwacyjnego lub zburzenie trwałego umocnienia obronnego rozmieszczonego na stoku; mały lub średni kąt obserwacji	Uderzeniowe	Dokładne lub pobieżne albo na oko	Według znaku i wielkości uchyleń z wykorzystaniem skali odległości	Na wstrzeliwanie 6—8; przy burzeniu TUO działem 6—8; plutonem 11—13
g	Obezwładnienie (zniszczenie) punktu ogniowego, siły żywej, punktu obserwacyjnego rozmieszczonego na stoku; duży kąt obserwacji	Uderzeniowe	Pobieżne lub przeniesienie ognia na oko z zawczasu ustrzelanego celu (celu pomocniczego) albo na oko	Według ZU (metodą wyznaczania płaszczyzny strzelania)	Podczas strzelania działem (moździerzem) 8—12; plutonem 10—16; baterią 16—20

Uwagi:

1. Pełna treść i warunki wykonania każdego zadania podane są w załączniku 1.
2. We wszystkich zadaniach na wstrzeliwanie przy strzelaniu z zakrytych stanowisk ogniowych podane jest średnie (orientacyjne) zużycie amunicji; normę zużycia amunicji na wstrzeliwanie w każdym wypadku określa się odpowiednio do warunków strzelania zgodnie z wymaganiami instrukcji strzelania.

6. Wszyscy oficerowie i podoficerowie wykonują strzelania egzaminacyjne (bojowe lub na środkach imitujących) z każdego obowiązującego ich zadania nie mniej niż raz w okresie roku wyszkoleniowego.

Każdy oficer i podoficer powinien wykonać nie mniej niż jedno strzelanie w nocy.

Strzelania egzaminacyjne z reguły przyjmują bezpośredni przełożeni. Przełożeni z tytułu służby (od dowódcy dywizjonu i wzwyż) obowiązani są okresowo, według swego uznania, przyjmować strzelania egzaminacyjne od oficerów i podoficerów zajmujących różne stanowiska w podległych im pododdziałach i oddziałach.

7. Wyszkolenie artyleryjsko-strzeleckie oficerów, podoficerów i podchorążych (elewów) powinno zapewniać:

— stopniowe i ciągłe poszerzanie i pogłębianie wiadomości z teorii strzelania;
— podwyższanie poziomu wiadomości i wyrabianie nawyków w stosowaniu zasad instrukcji strzelania w zależności od sytuacji bojowej i warunków strzelania;
— stałe doskonalenie praktycznych nawyków w technice przygotowania danych początkowych do strzelania, w prowadzeniu wstrzeliwania i wykonywaniu ognia skutecznego.

W celu najbardziej skutecznego podniesienia poziomu wiadomości i wyrobienia praktycznych nawyków w wyszkoleniu artyleryjsko-strzeleckim nieodzowne jest indywidualne podejście do każdego oficera, podoficera i podchorążego (elewa) z uwzględnieniem jego przygotowania i umiejętności.

8. Podczas organizacji i planowania wyszkolenia artyleryjsko-strzeleckiego należy uwzględnić właściwości przygotowania szkolonych odpowiednio do stanowiska służbowego oraz **zapewnić niezbędną**

Tabela 2

T A B E L A

PODZIAŁU ZADAŃ WEDŁUG STANOWISK SŁUŻBOWYCH I RODZAJÓW ARTYLERII

L. p.	Stanowisko służbowe	Rodzaj artylerii i numery zadań										
		artyleria armatnia					artyleria haubiczna		moździerze o kalibrze 120 mm i większym	pododdziały rozpoznania dźwiękowego	pododdziały rozpoznania wzrokowego, topograficznego i fotogrametrycznego	pododdziały lotnictwa artyleryjskiego
		pułkowa i batalionowa	dywizyjna	korpuśna	armijna	przeciwpancerna	dywizyjna	korpuśna				
1	Podchorążowie szkół oficerskich	1, 2, 2b, 4	1, 2, 2b, 4, 4b, 5, 6, 2g	1, 2, 4, 4b, 6, 7, 8a, 8b, 2g	1, 2, 4, 4b, 7, 7a, 8a, 8b, 2g	1, 1a, 2, 2a, 2b, 4, 4a, 4b, 2g	1, 2, 2b, 4, 4b, 5, 6, 2g	1, 2, 4, 4b, 6, 7, 8a, 8b, 2g	4, 4b, 5, 6, 8a, 8b, 2g,	4, 4a, 7, 8, 8a, 2g	4, 4a, 7, 7a, 8, 2g	—
2	Elewi pododdziałów szkolnych (oprócz artyleryjskiego rozpoznania pomiarowego)											
	Ogniowcy	1, 2, 2b	1, 2, 4	1, 2, 4	1, 2, 4	1, 2, 2b, 4,	1, 2, 4	1, 2, 4	4, 6	—	—	—
	Zwiadowcy	1, 2, 4	4, 6	4, 6	4, 6	2, 4	4, 6	4, 6	4, 6	—	—	—
	Rachmistrze	—	4, 6	4, 6	4, 6	—	4, 6	4, 6	4, 6	—	—	—
3	Dowódcy dział (moździerzy)	1, 1a, 2, 2a, 2b	1, 2, 2a, 2b, 4	1, 2, 4	1, 2, 4	1, 2, 2a, 2b, 4	1, 2, 2a, 2b, 4	1, 2, 4	4, 6	—	—	—
4	Dowódcy drużyn rozpoznawczych	1, 2, 4	4, 6	4, 6	4, 6	1, 2, 4	4, 6	4, 6	4, 6	—	—	—
5	Dowódcy drużyn toporachunkowych	—	4a	6	6	—	4a	6	4, 6	—	—	—
6	Dowódcy plutonów i zastępcy dowódców pododdziałów do spraw politycznych posiadający artyleryjskie wyszkolenie	1, 2*, 2b, 2c, 4, 2g	2, 2c, 4*, 4a, 4b, 6, 2g	2, 2c, 4*, 4a, 4b, 6, 7, 2g	2, 4, 4a, 6, 7*, 8b, 2g	2*, 2b, 2c, 4, 4a, 2g	2, 4*, 4a, 4b, 6, 2g	2, 4*, 4a, 4b, 6, 7, 2g	4*, 4a, 4b, 5, 6, 8a, 8b, 2g	4, 4a, 7, 8*, 8a, 2g	4*, 4a, 7, 7a, 8, 2g	—
7	Zastępcy dowódców pododdziałów do spraw politycznych nie posiadający wyszkolenia artyleryjskiego	1, 2, 4	2, 4	2, 4	1, 6	2, 4	2, 4	2, 4	4, 6	4	4	—
8	Dowódcy baterii, obserwatorzy lotnictwa artyleryjskiego	2*, 2b, 2c, 4*, 4b, 5, 2g	2, 4*, 4a, 4b, 5, 6, 7*, 7b, 8, 8b, 9, 2g	2, 4*, 4a, 4b, 5, 6, 7*, 7b, 8, 8a, 8b, 9, 10, 2g	4*, 4a, 4b, 6, 7, 7a, 8, 8a, 8b, 9*, 10, 2g	2, 2b, 2c*, 4*, 4a, 4b, 5, 8b, 2g,	2, 4*, 4a, 4b, 5, 6, 7*, 7a, 7b, 8, 8b, 9, 2g	2, 4*, 4a, 4b, 5, 6, 7*, 7a, 7b, 8, 8a, 8b, 9, 10, 2g	4*, 4a, 4b, 5, 6*, 7, 7b, 8a, 8b, 2g	4a, 7, 8*, 8a*, 2g	4a, 7*, 7a 8, 2g	9*

Uwagi:

1. Strzelanie z zakrytych stanowisk ogniowych dla pododdziałów artylerii batalionowej, pułkowej i przeciwpancernej posiadającej na uzbrojeniu 45 mm i 57 mm armaty wykonuje się tylko na artyleryjskiej strzelnicy karabinowej.
2. W rejonach górzystych oficerowie artylerii pułkowej, batalionowej i przeciwpancernej dodatkowo wykonują zadanie 1g; w artylerii dywizyjnej, korpuśnej, armijnej i w oddziałach moździerzy o kalibrze 120 mm i większym oficerowie wykonują zadanie 1g zamiast zadania 4 lub 4a, 3g zamiast 4b; podoficerowie 1g zamiast zadania 4.
3. Wszyscy oficerowie wykonują strzelania egzaminacyjne z zadania 2 i 2b tylko na artyleryjskiej strzelnicy karabinowej na rzeczywistych odległościach w roli celowniczego. W tym wypadku strzelający wyznacza obserwatora spośród obsługi działa.
4. Oficerowie powinni być gotowi do wykonania zadań oznaczonych gwiazdką (*) w dowolnym okresie roku wyszkoleniowego.

kolejność przyswojenia zagadnień z zakresu instrukcji strzelania według zasady: od prostego i łatwego — do złożonego i trudnego, od przyswojenia poszczególnych elementów strzelania — do pełnego opanowania całości.

9. Każdy sposób przygotowania danych początkowych do strzelania, wstrzeliwania i ognia skutecznego powinien być uprzednio opanowany teoretycznie. Następnie przez systematyczne treningi należy dążyć do tego, aby szkoleni nauczyli się wykonywać ustalone dla nich zadania z wymaganą dokładnością przy jak najmniejszym zużyciu czasu i amunicji. Końcowym etapem przy przerabianiu każdego ustalonego zadania jest wykonanie strzelań egzaminacyjnych.

10. Wyszkolenie artyleryjsko-strzeleckie obejmuje:

— zajęcia teoretyczne (w grupach szkoleniowych i samodzielne);
— zajęcia praktyczne (w grupach szkoleniowych i samodzielne);
— strzelania szkolne i pokazowe (bojowe i na środkach imitujących);
— treningi artyleryjsko-strzeleckie na środkach imitujących w terenie, na sali itp.;
— strzelania egzaminacyjne (na środkach imitujących i bojowe).

11. Zajęcia teoretyczne prowadzi się w celu nauczenia szkolonych teorii strzelania oraz zrozumienia i świadomego stosowania przez nich zasad instrukcji strzelania.

Zajęcia teoretyczne z oficerami prowadzi się w zakresie „Objaśnień punktów instrukcji strzelania" i „Podręczników artylerii". Podoficerom podaje się wiadomości teoretyczne w zakresie ich programu nauczania.

W zależności od poziomu wyszkolenia oficerów i podoficerów, a także podczas przerabiania skomplikowanych tematów zagadnienia teoretyczne mogą być studiowane na wykładach, zajęciach grupowych lub samodzielnie.

12. Zajęcia praktyczne mają na celu nauczenie praktycznego przygotowania danych początkowych do otwarcia i przeniesienia ognia oraz utrwalenia nawyków w obliczeniach, w posługiwaniu się stolikiem ogniowym, mapą, zdjęciami fotograficznymi, przyrządami i tabelami strzelniczymi.

W celu wpojenia praktycznych nawyków w określaniu w warunkach rzeczywistych odległości do celów (dozorów), nanoszeniu celu na mapę, a szczególnie we wskazywaniu celów część zajęć należy obowiązkowo przeprowadzać w terenie.

13. Strzelania szkolne stanowią odmianę treningów artyleryjsko-strzeleckich i przeprowadza się je przy jednoczesnym udziale całej grupy szkolonych w celu trwałego przyswojenia przez nich tego lub innego sposobu wstrzeliwania i prowadzenia ognia skutecznego lub sposobu wykonania zadania ogniowego w całości. Strzelania szkolne prowadzi się z reguły w wypadku braku dostatecznej ilości amunicji i czasu na przeprowadzenie strzelań indywidualnych z podchorążymi (elewami) oraz słuchaczami kursów i szkół, a także w czasie kursów instruktorsko-metodycznych.

Strzelania szkolne mogą być bojowe lub też przeprowadzone na środkach imitujących.

14. Strzelania pokazowe mają na celu pokazać:

— wzorowe wykonanie zadania ogniowego;
— prawidłowe pod względem metodyki wykonanie skomplikowanych lub nowych sposobów strzela-

nia, których organizacja jest skomplikowana lub wymaga dużego zużycia amunicji i czasu;
— bojowe zastosowanie i działanie nowych wzorów uzbrojenia lub amunicji.

15. **Treningi artyleryjsko-strzeleckie** prowadzi się w celu:
— utrwalenia wiadomości z instrukcji strzelania i umożliwienia praktycznego ich stosowania w różnych warunkach sytuacji i strzelania;
— wpojenia określonego systemu i nawyków w pracy przy przygotowaniu danych początkowych do strzelania, wstrzeliwaniu i prowadzeniu ognia skutecznego; wyrobienia umiejętności w dokładnym i szybkim wykonywaniu zadania ogniowego;
— zapewnienia gotowości szkolonych do wykonania ustalonych zadań w dowolnym czasie.

16. **Strzelania egzaminacyjne** mają na celu sprawdzenie przygotowania oficerów, podoficerów i podchorążych (elewów) do wykonania zadań ogniowych.

17. **Praca samodzielna** oficerów stanowi jedną z form wyszkolenia artyleryjsko-strzeleckiego. Powinna ona być kierowana i kontrolowana przez bezpośrednich przełożonych i z tytułu służby.

18. W celu zabezpieczenia wysokiego poziomu przeprowadzenia dowolnego zajęcia (treningu) należy zawczasu podać szkolonym cel zajęcia (treningu), zasadnicze zagadnienia i pomoce naukowe, z którymi powinni zapoznać się uprzednio.

19. **Wyszkolenie artyleryjsko-strzeleckie oficerów i podoficerów organizuje się według zasady — każdy dowódca uczy swoich podwładnych.**

20. Wyszkolenie artyleryjsko-strzeleckie organizuje się i prowadzi zgodnie z zadaniami postawionymi na rok wyszkoleniowy.

Wyszkoleniem artyleryjsko-strzeleckim bezpośrednio kieruje dowódca oddziału.

21. Kontrolę jakości przeprowadzonych zajęć i przyswojenia programu z wyszkolenia artyleryjsko-strzeleckiego organizują i prowadzą dowódcy i sztaby wszystkich szczebli przez:

— osobiste przeprowadzanie pokazowych, instruktorsko-metodycznych i innych zajęć z różnymi grupami szkoleniowymi;
— systematyczne sprawdzanie organizacji i jakości przeprowadzanych zajęć (treningów), strzelań egzaminacyjnych i stopnia przyswojenia zagadnień programowych;
— osobiste przyjmowanie strzelań egzaminacyjnych od podwładnych oficerów i podoficerów;
— sprawdzanie opanowania teorii strzelania (drogą pisemnego lub ustnego rozwiązania zadań);
— kontrolowanie jakości wykonywania zadań indywidualnych.

22. W celu zabezpieczenia wykonania zadań przewidzianych dla oficerów, podoficerów i podchorążych (elewów) każdy oddział powinien mieć:

— artyleryjską strzelnicę karabinową dla prowadzenia strzelań do celów ruchomych i nieruchomych z zakrytych i odkrytych stanowisk ogniowych;
— pokojowe (z rzeźbą terenu) i polowe sektorowe strzelnice zmniejszone — po jednej na dywizjon;
— uproszczone pokojowe strzelnice zmniejszone — po jednej na baterię.

23. Stan i przygotowanie poligonów artyleryjskich oraz środków imitujących powinno zapewniać przeprowadzenie strzelań szkolnych, pokazowych, egzaminacyjnych oraz treningów na dowolne zadanie spośród zadań podanych w „Programie strzelań" oraz wykonanie tych zadań w różnych sytuacjach i warunkach strzelania.

24. Podczas strzelania w nocy rejon celów (pojedynczy cel) oświetla się rakietami oświetlającymi, reflektorami, pociskami oświetlającymi (bombami lotniczymi), żarówkami elektrycznymi (tylko na środkach imitujących), środkami imitującymi pocisk oświetlający (bombę lotniczą).

W czasie prowadzenia strzelań nocnych na artyleryjskiej strzelnicy karabinowej stosuje się: przy strzelaniu na wprost — pociski smugowe, przy strzelaniu z zakrytych stanowisk ogniowych — pociski przeciwpancerne zapalające smugowe.

ROZDZIAŁ II

ORGANIZACJA I PRZEPROWADZANIE STRZELAŃ

TRENINGI ARTYLERYJSKO-STRZELECKIE I STRZELANIA SZKOLNE

25. Treningi artyleryjsko-strzeleckie prowadzi się w celu opanowania poszczególnych elementów zadania (określenie lub poprawienie w czasie strzelania stosunku zamiany, wideł bocznych i rozwarcia wideł, prowadzenie tylko wstrzeliwania lub ognia skutecznego itp.) lub wykonania zadania ogniowego w całości.

26. Podczas przygotowania do treningu artyleryjsko-strzeleckiego kierownik obowiązany jest:

— określić cel treningu i zasadnicze zagadnienia, które należy opanować;
— ustalić, na co należy zwrócić szczególną uwagę w czasie treningu;
— rozdzielić czas na wykonanie przewidzianych zagadnień;
— zapewnić przygotowanie się szkolonych do mającego się odbyć treningu;
— przygotować środki imitujące, przyrządy i pomoce naukowe.

27. W czasie przeprowadzania treningu artyleryjsko-strzeleckiego kierownik obowiązany jest dążyć

do osiągnięcia postawionego celu treningu, ustalić stopień opanowania zasadniczych zagadnień przez każdego szkolonego, ujawnić braki u każdego z nich i wskazać sposoby ich usunięcia.

Kierownik omawia i ocenia stopień opanowania przerobionych zagadnień osobno przez każdego oficera (podoficera, podchorążego) pod koniec zajęcia, jeśli na treningu były przerabiane poszczególne elementy strzelania, lub po każdym strzelaniu, jeśli zadanie było wykonywane w całości.

28. Treningi artyleryjsko-strzeleckie w strzelaniu na wprost przeprowadza się na artyleryjskiej strzelnicy karabinowej z reguły na rzeczywistych odległościach. Jeśli wymiary strzelnicy nie pozwalają na prowadzenie strzelania na takiej odległości, to w czasie strzelania należy przestrzegać następujących warunków:

a) do celu stałego:
— odległość strzelania 300 m;
— wymiary tarczy 30 x 30 cm;

b) do czołgów:
— odległość strzelania od 350 do 150 m;
— makieta — wzór 2 (załącznik 2); — o zmniejszonych wymiarach: 60 x 30 x 40 cm;
— szybkość ruchu celu 5 km/godz.;
— odstępy i odległości między czołgami 10—15 m.

29. W czasie przeprowadzania strzelania szkolnego kierownik powinien dążyć, aby wszyscy szkoleni tej grupy wykonywali postawione zadanie.

W zależności od celu strzelania szkolnego sposób jego wykonania może być różny. Z reguły strzelanie szkolne przeprowadza się w następującej kolejności:

1. Kierownik stawia zadanie całej grupie szkolonych, wysłuchuje decyzji dwóch — trzech z nich, daje wskazówki dotyczące określenia wielkości

wstępnych do przygotowania danych początkowych.

2. Wszyscy szkoleni przygotowują dane początkowe; kierownik sprawdza prawidłowość obliczeń. Kierownik może zażądać uzasadnienia obliczeń danych początkowych i poszczególnych komend.

Strzały daje się za zezwoleniem kierownika i tylko na właściwych nastawach.

Kartę strzelniczą prowadzi się w celu zaewidencjonowania przeprowadzonego strzelania; ocenę pracy każdego szkolonego dokonuje się na podstawie przygotowania danych początkowych oraz podanych i uzasadnionych przez niego komend.

Po zakończeniu strzelania kierownik omawia je, podaje szkolonym ich oceny i podsumowuje przeprowadzone strzelanie.

STRZELANIA POKAZOWE

30. Strzelania pokazowe (bojowe i na środkach imitujących) przeprowadza się dla oficerów w skali oddziału (związku), szkoły, kursów doskonalenia lub artyleryjskiego obozu ćwiczebnego; dla podoficerów (elewów i szeregowców) — w skali oddziału.

Wszystkie strzelania pokazowe przeprowadza się na zarządzenie wyższych dowódców.

31. Strzelania pokazowe wykonują najlepiej przygotowani oficerowie.

Organizację i metodykę przeprowadzenia strzelań pokazowych opracowuje się w każdym poszczególnym wypadku w zależności od celu, przeznaczenia i rodzaju strzelania, warunków terenowych i specyfiki jego przeprowadzenia.

32. Strzelanie pokazowe powinno poprzedzać dokładne przygotowanie się kierownika, strzelającego

i całego składu osobowego biorącego udział w tym strzelaniu.

33. W czasie trwania strzelania kierownik objaśnia i uzasadnia szczególnie ważne momenty strzelania.

Po zakończeniu strzelania kierownik szczegółowo je omawia i wystawia ocenę strzelającemu.

34. Strzelanie pokazowe nie zalicza się strzelającemu jako egzaminacyjne.

STRZELANIA EGZAMINACYJNE

Zasady ogólne

35. Każde strzelanie egzaminacyjne powinno być przeprowadzone w warunkach jak najbardziej zbliżonych do bojowych.

W czasie przeprowadzania strzelania należy stworzyć warunki zapewniające strzelającemu samodzielne wykonanie zadania ogniowego oraz wykonanie obowiązków dowódcy pododdziału zgodnie z sytuacją taktyczną. Strzelający nie powinien zawczasu znać wyznaczonego mu zadania ogniowego.

Każde strzelanie egzaminacyjne prowadzi się aż do całkowitego wykonania zadania ogniowego.

36. Strzelanie egzaminacyjne należy przeprowadzać na tle konkretnej sytuacji taktycznej. Zadanie ogniowe powinno wynikać z tej sytuacji.

Każdy strzelający powinien wykonywać zadanie ogniowe w warunkach wyraźnie różniących się od warunków poprzedniego strzelania (inny rodzaj strzelania, inny stosunek zamiany, inny kąt obserwacji itd.), aż do zmiany punktu obserwacyjnego i stanowiska ogniowego.

37. Do strzelań egzaminacyjnych dopuszcza się:
— na środkach imitujących — oficerów, podofice-

rów i podchorążych (elewów), którzy na treningu z danego zadania otrzymali ocenę nie mniej niż „dostatecznie";

— bojowych — oficerów, podoficerów i podchorążych (elewów), którzy do czasu przeprowadzania strzelań bojowych wykonali strzelania egzaminacyjne na środkach imitujących z oceną nie mniej niż „dostatecznie" z każdego zadania przewidzianego w planie wyszkolenia bojowego.

38. Do powtórzenia strzelania egzaminacyjnego na środkach imitujących z tego samego zadania dopuszcza się oficerów, podoficerów i podchorążych (elewów) w celu nabycia przez nich wprawy w wykonywaniu zadania w różnych warunkach (w lecie lub w zimie, w dzień lub w nocy, strzelanie uderzeniowe lub odbitkowe) oraz w wypadku wykonania strzelania egzaminacyjnego z oceną „niedostatecznie".

39. W czasie przeprowadzania strzelań na wprost do czołgów działem i plutonem kierownik powinien przerabiać zagadnienia kierowania ogniem plutonu (baterii) zgodnie z warunkami zadania 2c.

40. Kierownik stawia zadanie ogniowe przez podanie danych wprowadzających w takiej formie, ażeby sytuacja stworzona na poligonie (strzelnicy), charakter celów i środki znajdujące się do dyspozycji strzelającego stanowiły podstawę do prawidłowego wyboru celu i sposobu wykonania zadania ogniowego.

W zależności od postawionego celu do przerobienia w czasie danego strzelania egzaminacyjnego, strzelającemu, szczególnie zaś podchorążemu (elewowi) lub podoficerowi, można postawić również konkretne zadanie ogniowe.

41. Po zrozumieniu sytuacji taktycznej i zadania ogniowego strzelający — oficer — zwięźle melduje:

„Cel widzę“ lub **„Obezwładniam taki cel“** (gdy stosownie do sytuacji strzelający wybiera cel samodzielnie) i za zezwoleniem kierownika przystępuje do wykonania zadania ogniowego.

Podoficerowie i podchorążowie (elewi) meldują kierownikowi swoją decyzję w całości: (cel, środki, sposób przygotowania danych początkowych i strzelania) i przystępują do wykonania zadania ogniowego dopiero po zatwierdzeniu decyzji przez kierownika.

Jeżeli cel, środki, sposób przygotowania danych początkowych lub strzelania zostały wybrane przez strzelającego nieprawidłowo lub nie odpowiadają zamiarowi kierownika, wówczas kierownik przez odpowiednie dane wprowadzające doprowadza do zmiany powziętej przez strzelającego decyzji.

42. W toku strzelania strzelający melduje każdą swoją obserwację natychmiast po zaobserwowaniu i ocenie wybuchu.

43. W czasie przygotowania i przeprowadzania strzelania egzaminacyjnego kierownik obowiązany jest:

— wyznaczyć strzelających i określić ćwiczebne zadania dla każdego z nich;
— opracować taką sytuację taktyczną i warunki strzelania, aby umożliwiały sprawdzenie u strzelających znajomości zagadnień przewidzianych przez kierownika;
— mieć dane kontrolne do celów i przemyśleć kombinacje znaków wybuchów konieczne do sprawdzenia umiejętności wykonywania ognia skutecznego przez każdego strzelającego;
— zorganizować zabezpieczenie materiałowe;
— osobiście obserwować i notować przebieg strzelania (notatka kierownika powinna być podstawą do oceny strzelającego);

— w toku strzelania zaznaczać w swojej notatce wszystkie dodatnie i ujemne strony w postępowaniu strzelającego oraz skutki jego błędów;
— przeprowadzić omówienie i wystawić ocenę strzelania (pkt. 52—56, 59, 60, 62—68).

44. W wypadku gdy wykonanie komendy strzelającego zagraża bezpieczeństwu, kierownik wstrzymuje strzelanie przez podanie komendy **„Stój"** i ustala przyczyny błędu. Jeżeli błąd powstał z winy strzelającego, to poprawia go strzelający przez odpowiednią komendę i strzelanie kontynuuje się, a przy wyprowadzaniu oceny zalicza się zbędny pocisk (serię). Jeżeli błąd powstał z winy pododdziału, kierownik nakazuje strzelającemu poprawić błąd i nie zalicza go strzelającemu przy wyprowadzaniu oceny.

Jeżeli z przebiegu strzelania jasno wynika, że kontynuowanie strzelania nie zapewni otrzymania wymaganego wyniku, kierownik przerywa strzelanie i wystawia ocenę **„niedostatecznie"**.

Strzelanie na środkach imitujących

45. Strzelania egzaminacyjne z większości zadań przeprowadza się z reguły na artyleryjskiej strzelnicy karabinowej. W celu wykonania zadania 10 na artyleryjskiej strzelnicy karabinowej powinna być urządzona wieża, imitująca gondolę balonu obserwacyjnego.

Strzelanie egzaminacyjne z zadania 7a oraz strzelanie odbitkowe i rozpryskowe wykonuje się na strzelnicy zmniejszonej, zadania 8 i 8a — w sali; zadanie 8b — na strzelnicy wybuchowej z wykorzystaniem ładunków wybuchowych; zadanie 9 — w sali lub na placu do kierowania ogniem.

46. Strzelania egzaminacyjne z zadań 1, 1a, 2, 2a, 2b, 3 wykonuje się tylko z etatowego sprzętu i na rzeczywistych odległościach.

Strzelania bojowe

47. Strzelania baterią (plutonem, działem, moździerzem) przeprowadza się na samodzielnych ćwiczeniach taktycznych oddziału lub na wspólnych ćwiczeniach z pododdziałami innych rodzajów wojsk.

48. Ćwiczenia taktyczne ze strzelaniem bojowym są najbardziej doskonałą formą szkolenia pododdziałów. Dają one możność przerabiania wszystkich działów wyszkolenia artyleryjsko-strzeleckiego w ścisłym powiązaniu z wyszkoleniem taktycznym w warunkach jak najbardziej zbliżonych do sytuacji bojowej.

Strzelanie bojowe działem, moździerzem, plutonem i baterią powinny być przeprowadzane w toku ćwiczeń taktycznych oddziału.

Kierownikiem ćwiczenia taktycznego ze strzelaniem bojowym powinien być dowódca oddziału, wyższy dowódca ogólnowojskowy lub wyższy dowódca artylerii.

49. W czasie przeprowadzania strzelania bojowego sprawdza się zarówno wyszkolenie artyleryjsko-strzeleckie strzelającego, jak i wyszkolenie pododdziałów zabezpieczających strzelanie. Błędów w pracy tych pododdziałów nie uwzględnia się przy ocenie wykonania strzelania przez strzelającego, lecz włącza się do oceny wyszkolenia (zgrania) odpowiedniego pododdziału.

Ocena pracy plutonu ogniowego i plutonu dowodzenia oraz pododdziałów rozpoznawczych podawana jest przez kierownika przy omówieniu każdego strzelania i wyprowadza się ją na podstawie warun-

ków wpływających na szybkość i dokładność strzelania: dla plutonu dowodzenia — według pkt. 2 i 7 załącznika 3, a dla plutonu ogniowego — według pkt. 3 i 4 załącznika 4.

Ostateczną ocenę wyszkolenia (zgrania) pododdziałów wystawia się na końcu ćwiczenia na podstawie wypełnionych przez rozjemców kart zgrania plutonu dowodzenia i plutonu ogniowego (załącznik 3 i 4).

50. Strzelaniem bojowym kieruje bezpośredni przełożony; w poszczególnych wypadkach kierować strzelaniem mogą przełożeni z tytułu służby.

51. Ćwiczenia taktyczne ze strzelaniem bojowym organizuje się, przygotowuje i przeprowadza zgodnie z obowiązującymi instrukcjami.

ROZDZIAŁ III

OMÓWIENIE I OCENA STRZELAŃ

52. Po zakończeniu strzelania egzaminacyjnego (szkolnego, pokazowego) kierownik przeprowadza omówienie i podaje ocenę wykonania strzelania.

Omówienie przeprowadza się na tym samym punkcie obserwacyjnym (stanowisku ogniowym) z którego odbyło się strzelanie.

53. W wypadku braku wystarczających danych do określenia stopnia wykonania zadania ogniowego (zachodzi konieczność obejrzenia tarczy lub zmierzenia uchylenia środka serii wybuchów od celu) podaje się wstępną ocenę pracy strzelającego. Ostateczną ocenę strzelania podaje się strzelającemu nie później niż po upływie jednego dnia od zakończenia strzelania.

54. Omówienie i ocena strzelania stanowi jeden z najważniejszych środków podniesienia mistrzostwa artyleryjsko-strzeleckich umiejętności oficerów, podoficerów i podchorążych (elewów).

Podstawę do omówienia i oceny strzelania stanowią:

— osobiste obserwacje i notatki kierownika (kontrolującego);
— zapis wyników strzelania w karcie strzelniczej;
— wymagania „Instrukcji strzelania", „Programu strzelań" i innych instrukcji;

— wyniki wcięć wybuchów z punktów dwubocznej obserwacji lub pomiary w terenie uchylenia środka serii wybuchów od celu.

55. Podczas omówienia strzelania kierownik obowiązany jest:

— podkreślić dodatnie strony pracy strzelającego w czasie wykonywania zadania ogniowego;
— wskazać wszystkie błędy strzelającego i omówić ich przyczyny i następstwa;
— wyciągnąć wnioski co do stopnia przygotowania strzelającego do wykonania zadania ogniowego i podać ocenę strzelania;
— wskazać zasadnicze zagadnienia, które strzelający powinien dodatkowo przestudiować;
— ocenić pracę pododdziałów zabezpieczających strzelanie zgodnie z pkt. 49.

Jeżeli w celach wyszkoleniowych należy przeprowadzić bardziej szczegółowe omówienie wyników strzelania, to wskazane jest omówienie takiego strzelania na zajęciach grupowych z oficerami (podoficerami) oddziału.

56. Ostateczną ocenę wykonania strzelania wystawia najwyższy z obecnych na strzelaniu dowódców artylerii.

W czasie kontroli wyszkolenia bojowego przez wyższych dowódców lub przeprowadzających kontrolę (inspekcję) ostateczną ocenę wykonania strzelania przez strzelającego daje kontrolujący.

Uwagi i ocenę strzelania wpisuje własnoręcznie do karty strzelniczej osoba wystawiająca ocenę.

Podczas strzelania do czołgów kierownik daje ponadto ocenę zgrania obsługi działa w czasie strzelania na wprost do czołgów, wpisuje do karty strzelniczej tę ocenę oraz swoje uwagi o stopniu przygotowana obsługi działa do odparcia ataku czołgów i piechoty nieprzyjaciela ogniem z broni strzelec-

kiej i granatami ręcznymi w warunkach bezpośredniego zagrożenia stanowiska ogniowego działa przez piechotę i czołgi. Ocenę zgrania obsługi działa bierze się pod uwagę przy wyprowadzaniu ogólnej oceny zgrania pododdziału.

Wyniki każdego strzelania egzaminacyjnego wpisuje się do książeczki artyleryjsko-strzeleckiej strzelającego (załącznik 5), którą przechowuje się we właściwym sztabie.

57. Karta strzelnicza (załącznik 6) jest podstawowym dokumentem ewidencyjno-sprawozdawczym określającym stopień wykonania zadania ogniowego; powinna zawierać ona szczegółowy obraz wyników przygotowania danych początkowych do strzelania, przebieg wstrzeliwania i ognia skutecznego oraz uwagi kierownika i ocenę strzelania.

Kartę strzelniczą prowadzi zapisujący (specjalnie wyznaczony oficer, podoficer lub podchorąży, elew).

Kartę strzelniczą wypełnia się w następującej kolejności:

Przed podaniem zadania ogniowego wpisuje się:

— rodzaj strzelania (egzaminacyjne bojowe, egzaminacyjne na artyleryjskiej strzelnicy karabinowej, pokazowe itp.);
— datę strzelania, numer oddziału, stanowisko, stopień, nazwisko, imię i imię ojca strzelającego;
— kaliber działa (moździerza);
— kierunek zasadniczy (azymut topograficzny, magnetyczny), współrzędne stanowiska ogniowego i punktu obserwacyjnego (jeśli są znane).

Po powzięciu decyzji przez strzelającego wpisuje się:

— czas rozpoczęcia przygotowania danych początkowych do strzelania, numer wykonywanego zadania, sposób przygotowania i wstrzeliwania;

— wszystkie komendy strzelającego do otwarcia ognia; po podaniu pierwszej komendy „Ognia“ notuje się czas ukończenia przygotowania danych początkowych (początek wstrzeliwania);
— stosunek zamiany, widły boczne, rozwarcie wideł i inne dane dotyczące przygotowania strzelania.

W czasie strzelania wpisuje się:
— wszystkie komendy i obserwacje strzelającego, meldunki punktów dwubocznej obserwacji, lotnika obserwatora itp.;
— czas każdego strzału (ostatniego strzału serii) lub czas obserwacji wybuchu (ostatniego wybuchu serii) przez kierownika (obserwatora), lub czas przekazania ostatniego odczytu (średniego odczytu) z punktów dwubocznej obserwacji (obserwacji z samolotu itp.);
— czas podania przez strzelającego każdej pierwszej komendy dotyczącej nastaw * lub komendy „Ognia“, jeśli nastawy do strzelania nie zostały zmienione;
— wybuchy nie zaobserwowane przez lotnika obserwatora (balon obserwacyjny) lub nie wcięte przez punkty dwubocznej obserwacji (pododdziały rozpoznania dźwiękowego).

Komendy strzelającego (w tym i komendy odwołane) wpisuje się dokładnie słowo w słowo i w tej kolejności, w jakiej zostały podane; tak samo zapisuje się również wszystkie obserwacje strzelającego, meldunki z punktów dwubocznej obserwacji, z samolotu itp.

Po zakończeniu strzelania wypełnia się wszystkie pozostałe rubryki karty strzelniczej, podając szybkość pracy strzelającego, ogólne zuży-

---

* Przez pierwszą komendę dotyczącą nastaw należy rozumieć komendę dotyczącą nastawy celownika, poziomnicy lub odchylenia.

cie pocisków, ilość zbędnych pocisków, błędy przygotowania w kierunku i donośności oraz inne dane.

Przy strzelaniu na wprost zapisujący w rubryce „Schemat wzajemnego położenia PO, SO i celu“ wykreślnie przedstawia ilość bezpośrednich trafień w każdą makietę (makietę oznacza się prostokątem, a trafienia punktami).

Po zakończeniu strzelania zapisujący melduje kierownikowi swoje uwagi dotyczące strzelania.

58. Pomiary czasów podczas strzelania prowadzi się z dokładnością do jednej sekundy.

Uruchomienie sekundomierza lub pierwszy odczyt na zegarku dokonuje się na rozkaz kierownika, który wydaje go po zameldowaniu przez strzelającego „Obezwładniam taki cel“ lub „Cel widzę“, lub po przekazaniu strzelającemu współrzędnych nieobserwowanego celu.

Następnie odnotowuje się czas podania pierwszej komendy „Ognia“ lub „Ładować“, a w toku strzelania — czas podania przez strzelającego pierwszych komend dotyczących nastaw lub komend „Ognia“ (jeżeli nastawy do strzelania nie zostały zmienione), czas dania strzałów lub obserwacji wybuchów oraz czas podania przez kierownika komendy „Stój“ i „Strzelać w dalszym ciągu“.

Jeżeli strzelający w celu zmiany uprzednio podanych komend poda po pierwszej komendzie dotyczącej nastaw lub po komendzie „Ognia“ (jeżeli nastawy do strzelania nie zostały zmienione) komendę „Stój“, to odnotowuje się czas nowopodanej pierwszej komendy dotyczącej nastaw lub komendy „Ognia“ (jeśli nastawy do strzelania nie zostały zmienione).

59. Czas trwania przygotowania danych początkowych jest to czas od chwili zameldowania przez strzelającego „Obezwładniam taki cel“ lub „Cel wi-

dzę“ do chwili podania pierwszej komendy „Ognia“ lub „Ładować“.

60. Szybkość pracy strzelającego — jest to średni czas, zużyty przez strzelającego na przygotowanie kolejnej komendy i przekazanie pierwszej komendy dotyczącej nastaw na stanowisko ogniowe.

W celu określenia szybkości pracy strzelającego bierze się średnią arytmetyczną wielkość „poszczególnych czasów pracy“.

„Poszczególny czas pracy“ określa się w następujący sposób:

— jeśli zapisujący odnotowuje czas ukazania się wybuchu (ostatniego wybuchu serii, przekazania ostatniego odczytu z punktów dwubocznej obserwacji, obserwacji z samolotu itp.), to w celu otrzymania „poszczególnego czasu pracy“ odejmuje się czas ukazania się wybuchu od czasu podania kolejnej pierwszej komendy dotyczącej nastaw lub komendy „Ognia“ (jeżeli nastawy do strzelania nie zostały zmienione);

— jeżeli zapisujący odnotowuje czas meldunku „Wystrzał“ („Seria“), przekazywanego ze stanowiska ogniowego, to w celu określenia „Poszczególnego czasu pracy“ odejmuje się czas otrzymania meldunku „Wystrzał“ od czasu podania kolejnej pierwszej komendy dotyczącej nastaw lub komendy „Ognia“ (jeżeli nastawy do strzelania nie zostały zmienione) i od otrzymanej różnicy czasów odejmuje się czas lotu pocisku.

W wypadku wstrzeliwania według znaku uchyleń na artyleryjskiej strzelnicy karabinowej zapisujący odnotowuje czas obserwacji wybuchu, a nie czas wystrzału.

61. Czas trwania wstrzeliwania jest to czas, który upłynął od chwili podania pierwszej komendy „Ognia“ („Ładować“) do chwili podania ostatniej

komendy dotyczącej nastaw lub do komendy „Ognia“ (jeśli nastawy do strzelania nie zostały zmienione) w celu przejścia do ognia skutecznego, lub do ostatniego słowa komendy, podanej w celu zapisania wstrzelanych nastaw do celu pomocniczego.

Czas trwania ognia skutecznego jest to czas, który upłynął od chwili zakończenia wstrzeliwania do chwili podania komendy „Stój“ w celu przerwania strzelania.

62. Błędy przygotowania w kierunku i donośności określa się:

— podczas strzelania bojowego — przez porównanie nastaw obliczonych z wstrzelanymi;

— podczas strzelania na środkach imitujących — przez porównanie nastaw początkowych strzelającego z danymi kontrolnymi kierownika.

Dokładność przygotowania ocenia się, według norm podanych w załączniku 7.

Czas trwania przygotowania i szybkość pracy strzelającego ocenia się według norm podanych w załączniku 8.

63. Za zbędne uważa się te strzały (serie strzałów), które powstały w wyniku mylnej obserwacji, niewłaściwych obliczeń lub poprawek, niewłaściwych komend lub nie uzasadnionych odstępstw od zasad instrukcji strzelania tak w czasie wstrzeliwania, jak również w czasie wykonywania ognia skutecznego.

Jeżeli w czasie wstrzeliwania, strzelający dał na jakiejkolwiek dowolnej nastawie zamiast jednego strzału z działa (moździerza) serię strzałów lub przeszedł do strzelania plutonem albo baterią, a dalszy przebieg wstrzeliwania nie potwierdził potrzeby dania tych strzałów, to zbędne strzały niezależnie od ich ilości zalicza się do jednej zbędnej serii.

64. Jeżeli w toku strzelania strzelający samodzielnie poprawił poprzednio popełniony błąd, który nie wpłynął na wykonanie zadania ogniowego i nie spowodował zbędnego strzału, to takie błędy nie powinny wpłynąć na obniżenie oceny strzelania.

Jednakowe błędy powtarzające się kilkakrotnie w toku strzelania, a wypływające z nieznajomości jednej jakiejkolwiek zasady zalicza się jako jeden, a nie kilka błędów.

65. Wykonanie wstrzeliwania i ognia skutecznego ocenia się jako wykonanie jednego ciągłego zadania niezależnie od tego, czy ogień skuteczny wykonywany był pociskami artyleryjskimi, karabinowymi lub na podstawie obserwacji podawanych przez kierownika.

66. Podczas oceny strzelań należy kierować się zasadami oceny strzelań działem (moździerzem) plutonem i baterią podanymi w tabeli 3. Ocenę wykonania zadania 7, 7a i 8a określa się jako średnią arytmetyczną z ocen wstrzeliwania celu pomocniczego i przeniesienia ognia. Ocenę przeniesienia ognia określa się jako średnią arytmetyczną ocen uzyskanych za każde przeniesienie ognia oddzielnie. Przy ocenie każdego oddzielnego przeniesienia ognia do celu nieobserwowanego bierze się pod uwagę wykonanie 2, 4 i 6 warunku zasad oceny strzelań działem (moździerzem) plutonem i baterią podanych w tabeli 3.

67. Przy wykonywaniu zadania 7, 7a i 8a strzelanie ocenia się „niedostatecznie": jeżeli oba przeniesienia ognia lub zadanie wstrzeliwania celu pomocniczego wykonano niedostatecznie. Przy niedostatecznym wykonaniu wstrzeliwania celu pomocniczego nie dopuszcza się strzelającego do przeniesienia ognia.

Ogólną ocenę strzelań zaokrągla się do całych stopni, według zasad arytmetycznych przy tym, jeżeli średnia arytmetyczna równa 3,5 lub 4,5 stopnia, to ocenę wykonania zadania zaokrągla się w stronę oceny przeniesienia ognia.

68. W razie konieczności wstrzeliwania celu pomocniczego do zabezpieczenia kierowania ogniem, strzelającemu można postawić dowolne zadanie egzaminacyjne. Przy wykonywaniu zadania 7, 7a i 8a strzelającemu dodatkowo przydziela się amunicję na przeniesienia ognia zgodnie z tabelą 1. Jeżeli wykonywano jakiekolwiek inne zadanie egzaminacyjne, to po wykonaniu wstrzeliwania do celu strzelający przechodzi do ognia skutecznego; w tym celu kierownik zezwala zużyć dwa pociski, które powinny być wykorzystane do sprawdzenia jednej z granic obramowania równego połowie obramowania jednowidłowego. Jeżeli w toku strzelania okaże się, że dwa pociski jest za mało, to kierownik zezwala na większe zużycie pocisków.

69. Wyszkolenie artyleryjsko-strzeleckie każdego oficera (podoficera, podchorążego, elewa) za poszczególny rok wyszkoleniowy (okres nauczania) ocenia się:

— **bardzo dobrze,** jeżeli nie mniej niż połowę wszystkich strzelań egzaminacyjnych wykonano z oceną „bardzo dobrze", a pozostałe „dobrze" i „dostatecznie" z powtórnym wykonaniem * nie więcej niż jednego zadania;

— **dobrze,** jeżeli nie mniej niż połowę wszystkich strzelań egzaminacyjnych wykonano z oceną nie niższą niż „dobrze", a pozostałe „dostatecznie" z powtórnym wykonaniem * nie więcej niż dwóch zadań;

---

* Po otrzymaniu oceny „niedostatecznie".

Tabela 3
(do pkt. 66)

ZASADY
OCENY STRZELAŃ DZIAŁEM (MOŹDZIERZEM) PLUTONEM I BATERIĄ

Lp.	Warunki wykonania zadania ogniowego	oceny strzelania według warunków wykonania zadania ogniowego			
		bardzo dobrze	dobrze	dostatecznie	niedostatecznie
1	Otrzymanie wymaganego wyniku	Wymagany wynik otrzymano bez zbędnych strzałów	Wymagany wynik otrzymano, ale zużyto nie więcej niż jeden zbędny pocisk (jedną serię)	Wymagany wynik otrzymano, ale zużyto nie więcej niż dwa zbędne pociski (dwie serie)	Wymaganego wyniku nie otrzymano lub otrzymano, lecz zużycie zbędnych pocisków przewyższa normy wymagane dla uzyskania oceny „dostatecznie"
2	Znajomość zasad instrukcji strzelania i umiejętność stosowania ich w praktyce: wybór celu, pocisku, zapalnika, ładunku, snopa, sposobu przygotowania i wstrzeliwania, kolejności wstrzeliwania i prowadzenia ognia skutecznego	Strzelanie przeprowadzono bez błędów	Popełniono nie więcej niż dwa błędy	Popełniono nie więcej niż cztery błędy	Popełniono więcej niż cztery błędy
2	Szybkość pracy strzelającego	W normie oceny „bardzo dobrze"	W normie oceny „dobrze"	W normie oceny „dostatecznie"	Przekroczono normę oceny „dostatecznie"

Lp.	Warunki wykonania zadania ogniowego	Oceny strzelania według warunków wykonania zadania ogniowego			
		bardzo dobrze	dobrze	dostatecznie	niedostatecznie
4	Czas i dokładność przygotowania danych początkowych	Czas i dokładność w normie oceny „bardzo dobrze“	Czas i dokładność w normie oceny „dobrze“	Czas i dokładność w normie oceny „dostatecznie“	Przekroczono normę czasu lub dokładności na ocenę „dostatecznie“
5	Umiejętność oceny uchyleń wybuchów w kierunku, wysokości i donośności	Nie popełniono błędów	Popełniono nie więcej niż jeden błąd	Popełniono nie więcej niż dwa błędy	Popełniono więcej niż dwa błędy
6	Umiejętność stosowania regulaminowych komend	Popełniono nie więcej niż jeden błąd	Popełniono nie więcej niż dwa błędy	Popełniono nie więcej niż trzy błędy	Popełniono więcej niż trzy błędy

Uwagi:

Strzelanie ocenia się: „bardzo dobrze“, jeżeli pierwsze trzy warunki spełniono na „bardzo dobrze“, a pozostałe nie niżej niż na „dobrze“;
„dobrze“, jeżeli pierwsze trzy warunki spełniono nie niżej niż na „dobrze“, a pozostałe nie niżej niż na „dostatecznie“;
„dostatecznie“, jeżeli pierwsze trzy warunki spełniono nie niżej niż na „dostatecznie“ i nie więcej niż za dwa z pozostałych warunków otrzymano oceny „niedostatecznie“.
Przy przeniesieniu ognia do celu nieobserwowanego, każde przeniesienie ognia osobno ocenia się: „bardzo dobrze“, jeżeli 2 i 4 warunek spełniono z oceną „bardzo dobrze , a 6 nie niżej niż „dobrze“;
„dobrze“, jeżeli 2 i 4 warunek spełniono z oceną „dobrze“, a 6 — nie niżej niż „dostatecznie“;
„dostatecznie“, jeżeli 2 i 4 warunek spełniono z oceną „dostatecznie“.

— **dostatecznie,** jeżeli wszystkie strzelania egzaminacyjne wykonano z oceną nie niższą niż „dostatecznie“ z powtórnym wykonaniem * nie więcej niż trzech zadań.

70. Ogólną ocenę wyszkolenia artyleryjsko-strzeleckiego oddziału (pododdziału) określa się:

— **bardzo dobrze,** jeżeli nie mniej niż 90% wszystkich strzelań egzaminacyjnych (w tej liczbie nie mniej niż 90% strzelań bojowych) wykonano z oceną nie niżej niż „dostatecznie“, przy tym nie mniej niż 40% wszystkich strzelań egzaminacyjnych (w tej liczbie nie mniej niż 50% strzelań bojowych) wykonano z oceną „bardzo dobrze“,

— **dobrze** — jeżeli nie mniej niż 80% wszystkich strzelań egzaminacyjnych (w tej liczbie nie mniej niż 80% strzelań bojowych) wykonano z oceną nie niżej niż „dostatecznie“, przy tym nie mniej niż 30% wszystkich strzelań egzaminacyjnych (w tej liczbie nie mniej niż 40% strzelań bojowych) wykonano z oceną nie niżej niż „dobrze“,

— **dostatecznie,** jeżeli nie mniej niż 70% wszystkich strzelań egzaminacyjnych (w tej liczbie nie mniej niż 70% strzelań bojowych) wykonano z oceną nie niżej niż „dostatecznie“.

Według tej samej zasady określa się ocenę wyszkolenia artyleryjsko-strzeleckiego poszczególnych oficerów lub podoficerów osobno oraz grup oficerów (podoficerów) według ich stanowisk służbowych.

W razie konieczności wystawienia oceny osobno za strzelania bojowe lub strzelania egzaminacyjne na środkach imitujących należy kierować się wyżej podanymi zasadami.

---

* Po otrzymaniu oceny „niedostatecznie“

Przykład 1. Wyniki strzelań egzaminacyjnych podano w tabeli:

	Strzelania bojowe	Strzelania na środkach imitujących
Razem	20	80
Z tego:		
bardzo dobrze	14	30
dobrze	3	24
dostatecznie	—	20
niedostatecznie	3	6

Razem przeprowadzono 100 strzelań.

Wykonano strzelań z oceną nie niżej niż „dostatecznie" 91 (17 bojowych i 74 na środkach imitujących), co stanowi 91%.

Z oceną „bardzo dobrze" wykonano wszystkich strzelań 44 (14 bojowych i 30 na środkach imitujących) co stanowi 44%.

Z oceną nie niżej niż „dostatecznie" wykonano 17 strzelań bojowych, co stanowi 85% w stosunku do ilości ogólnej. Ocena ogólna wyszkolenia artyleryjsko-strzeleckiego — „dobrze".

Przykład 2. Wyniki strzelań egzaminacyjnych podano w tabeli:

	Strzelania bojowe	Strzelania na środkach imitujących
Razem	20	80
Z tego:		
bardzo dobrze	10	25
dobrze	3	30
dostatecznie	2	20
niedostatecznie	5	5

Razem przeprowadzono 100 strzelań.

Wykonano strzelań z oceną nie niżej niż „dostatecznie“ 90 (15 bojowych i 75 na środkach imitujących), co stanowi 90%.

Z oceną nie niżej niż „dostatecznie“ wykonano 15 strzelań bojowych, co stanowi 75% w stosunku do ilości ogólnej.

Ocena ogólna wyszkolenia artyleryjsko-strzeleckiego — „dostatecznie“.

Przykład 3. Wyniki strzelań egzaminacyjnych podano w tabeli:

	Strzelania bojowe	Strzelania na środkach imitujących
Razem	20	80
Z tego:		
bardzo dobrze	10	30
dobrze	—	20
dostatecznie	3	20
niedostatecznie	7	10

Razem przeprowadzono 100 strzelań.

Wykonano strzelań z oceną nie niżej niż „dostatecznie“ 83 (13 bojowych i 70 na środkach imitujących), co stanowi 83%.

Z oceną nie niżej niż „dostatecznie“ wykonano 13 strzelań bojowych, co stanowi 65% w stosunku do ilości ogólnej.

Ocena ogólna wyszkolenia artyleryjsko-strzeleckiego — „niedostatecznie“.

ZADANIA OGNIOWE I WARUNKI ICH WYKONANIA

A. STRZELANIE NA WPROST

1. NISZCZENIE CELÓW NIERUCHOMYCH

Zadanie 1

Zniszczenie punktu ogniowego ogniem pojedynczego działa z przygotowanego stanowiska ogniowego
(zadanie wykonuje się w dzień i w nocy)

Cel — obserwowany punkt ogniowy (działo, otwór strzelniczy umocnienia obronnego, wieża czołgu znajdującego się w okopie itp.).

Makieta — tarcza (załącznik 2, wzór 1).

Przygotowanie danych początkowych — z wykorzystaniem szkicu ognia działa wydzielonego do strzelania na wprost.

Wstrzeliwanie — według znaku uchyleń.

Warunki strzelania:

a) strzelanie uderzeniowe — pojedynczym działem;
b) odległość strzelania — powyżej odległości strzału bezwzględnego (przy wysokości celu 1,25 m) o 200—300 m;
c) w razie strzelania w górach — kąt położenia celu nie mniejszy niż ± 1—50.

Norma zużycia pocisków — 7, podczas strzelania w górach 8. Podczas strzelania w nocy normę powiększa się o jeden pocisk.

Czas trwania strzelania od chwili meldunku: „Cel widzę": dla armat batalionowych 3,5 minuty; dla armat górskich, dywizyjnych i korpuśnych 4 minu-

ty; dla haubic, haubicoarmat i armat armijnych 5 minut.

Po upływie podanego czasu kierownik podaje komendę: **„Stój, obsługa w ukrycie“.**

Ocena: trzy i więcej bezpośrednich trafień w cel — „bardzo dobrze“, dwa bezpośrednie trafienia — „dobrze“, jedno bezpośrednie trafienie — „dostatecznie“, w razie braku trafień — „niedostatecznie“.

W wypadku zniszczenia celu (tarczy) kierownik przerywa strzelanie i oblicza ilość bezpośrednich trafień. Jeżeli jest mniej bezpośrednich trafień niż trzy, to strzelanie wykonuje się dalej niewystrzelonymi pociskami w pozostającym czasie do nowego celu ustawionego na miejscu zniszczonego. W wypadku trudności określenia ilości trafień do zniszczonego celu zalicza się jedno trafienie.

Zadanie 1a

Zniszczenie punktu ogniowego ogniem pojedynczego działa z nieprzygotowanego stanowiska ogniowego

Cel — obserwowany punkt ogniowy (działo, otwór strzelniczy umocnienia obronnego, wieża czołgu znajdującego się w okopie itp.).

Makieta — tarcza (załącznik 2, wzór 1).

Przygotowanie danych początkowych — na oko.

Wstrzeliwanie — według znaku uchyleń.

Warunki strzelania:

a) strzelanie uderzeniowe — pojedynczym działem w warunkach towarzyszenia piechocie (czołgom) lub z marszu;

b) odległość strzelania — powyżej odległości strzału bezwzględnego (przy wysokości celu 1,25 m) o 200—300 m;

c) w razie strzelania w górach — kąt położenia celu nie mniejszy niż ± 1—50;

d) zadanie ogniowe stawia się strzelającemu w cza-

sie ruchu działa (stanowisko ogniowe powinno znajdować się w promieniu nie większym niż 100 m od miejsca stawiania zadania).

Działo przetacza się na stanowisko ogniowe za pomocą ciągnika.

Norma zużycia pocisków — 8, podczas strzelania w górach 9.

Czas trwania przygotowania do strzelania i strzelania od chwili meldunku „Cel widzę": dla armat batalionowych 7 minut; dla armat górskich i dywizyjnych 8 minut; dla haubic dywizyjnych i armat korpuśnych 9 minut.

Czas na przygotowanie działa „do boju" i umocowania lemieszy włączono w czas trwania strzelania. Czas na umocowanie lemieszy podano dla gruntu średniego w okresie letnim przewidując: dla armat batalionowych 1,5 minuty; dla armat górskich, dywizyjnych i korpuśnych oraz haubic dywizyjnych 2 minuty.

W wypadku umocowywania lemieszy w gruncie twardym lub zmarzniętym, podane normy czasu powiększa się trzykrotnie. Po upływie przewidzianego czasu kierownik podaje komendę: **„Stój, obsługa w ukrycie".**

Ocena strzelania — tak samo jak przy wykonywaniu zadania 1.

2. NISZCZENIE CELÓW RUCHOMYCH

Zadanie 2

Zniszczenie atakującego czołgu ogniem pojedynczego działa z przygotowanego stanowiska ogniowego przy skośnym lub skrzydłowym ruchu celu

(zadanie wykonuje się w dzień i w nocy)

Cel — atakujący czołg.

Makieta — czołg (załącznik 2, wzór 2).

Przygotowanie danych początkowych — z wykorzystaniem szkicu ognia przeciwpancernego.

Wstrzeliwanie — według znaku uchyleń.

Warunki strzelania:

a) strzelanie uderzeniowe — pojedynczym działem z przygotowanego stanowiska ogniowego;

b) odległość strzelania — od odległości strzału bezwzględnego do 200 m (rubież bezpieczeństwa); po osiągnięciu przez czołg rubieży bezpieczeństwa obsługa działa nadal zwalcza atak piechoty i czołgów nieprzyjaciela za pomocą granatów ręcznych i ogniem broni strzeleckiej;

c) szybkość ruchu czołgu — od 15 do 20 km/godz.; w razie strzelania w górach od 10 do 15 km/godz.; w nocy od 8 do 10 km/godz.;

d) kąt kierunku ruchu czołgu — od 8° na początku do 90° na końcu ruchu (rys. 1);

e) w razie strzelania w górach — kąt położenia celu nie mniejszy niż ± 1—50.

Strzelanie rozpoczyna się z odległości strzału bezwzględnego. Jeżeli strzelający rozpoczął strzelanie z mniejszej odległości (mniej niż ¾ odległości strzału bezwzględnego), to ocenę strzelania obniża się o jeden stopień niezależnie od ilości trafień w czołg. Rubież odpowiadającą ¾ odległości strzału bezwzględnego oznacza się wiechami.

Norma zużycia pocisków — 4, podczas strzelania w górach 5. W czasie strzelania w nocy normę powiększa się o jeden pocisk.

Czas trwania strzelania liczy się od chwili zameldowania „Cel widzę“ do podejścia czołgu do rubieży bezpieczeństwa. Po osiągnięciu przez czołg rubieży bezpieczeństwa kierownik podaje komendę „Stój“.

Po podaniu przez kierownika komendy „Stój“ rozpoczyna się pozorowanie ataku czołgu i grupy

piechoty nieprzyjaciela na stanowisko ogniowe działa.

Pozorowanie ataku wykonuje się za pomocą ukazujących się i chowających tarcz. Rozmieszczenie tarcz w stosunku do stanowiska ogniowego działa powinno odpowiadać warunkom, w jakich wykonuje się zadania strzelań z broni strzeleckiej i rzutu granatem.

Ocena: trzy bezpośrednie trafienia w czołg — „bardzo dobrze", dwa — „dobrze", jedno — „dostatecznie, w wypadku braku bezpośrednich trafień — „niedostatecznie".

W razie zniszczenia czołgu lub zerwania liny strzelanie przerywa się, kierownik określa ilość bezpośrednich trafień, a w wypadku braku trzech bezpośrednich trafień strzelanie wykonuje się dalej z odległości, na której zatrzymał się czołg, do nowego czołgu poruszającego się równolegle do poprzedniego lub do nowo ustawionego czołgu.

Jeżeli strzelający podczas wykonywania zadania spełnia obowiązek dowódcy i celowniczego, może wówczas wyznaczyć obserwatora spośród podległej mu obsługi

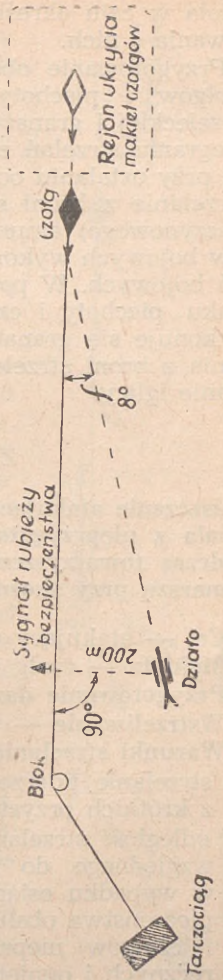

Rys. 1. Schemat wzajemnego położenia działa i drogi ruchu czołgu (do zadania 2)

działa w celu określania uchyleń wybuchów i meldowania o nich.

Przygotowanie obsługi działa do odparcia ataku czołgów i piechoty nieprzyjaciela ogniem broni strzeleckiej i granatami ręcznymi ocenia się według Programu strzelań z broni strzeleckiej i uwzględnia się przy ustalaniu oceny z wyszkolenia strzeleckiego. Strzelanie z broni strzeleckiej (karabina, pistoletu maszynowego) amunicją bojową i rzucanie granatów bojowych wykonuje się tylko w wypadku strzelań bojowych. W pozostałych wypadkach odpieranie ataku piechoty i czołgów na stanowisko ogniowe wykonuje się granatami szkolnymi i pozorowaniem ognia z broni strzeleckiej przez celowanie i spuszczanie iglicy.

Zadanie 2a

Zniszczenie atakującego czołgu ogniem pojedynczego działa z nieprzygotowanego stanowiska ogniowego podczas towarzyszenia piechocie lub rozwijania się z marszu przy skośnym albo czołowym ruchu celu

Cel — atakujący czołg.

Makieta — czołg (załącznik 2, wzór 2).

Przygotowanie danych początkowych — na oko.

Wstrzeliwanie — według znaku uchyleń.

Warunki strzelania:

a) strzelanie uderzeniowe — pojedynczym działem z krótkich przystanków;

b) odległość strzelania — od odległości strzału bezwzględnego do 200 m (rubież bezpieczeństwa); w wypadku osiągnięcia przez czołg rubieży bezpieczeństwa obsługa działa odpiera atak piechoty i czołgów nieprzyjaciela za pomocą granatów ręcznych i ogniem broni strzeleckiej;

c) szybkość ruchu czołgu — od 15 do 20 km/godz.; w razie strzelania w górach od 10 do 15 km/godz.;
d) kąt kierunku ruchu czołgu — od 8° na początku do 60° na końcu ruchu (rys. 2);
e) w razie strzelania w górach kąt położenia celu nie mniejszy niż ± 1—50.

Zadanie ogniowe stawia się strzelającemu w czasie ruchu, działa; stanowisko ogniowe powinno znajdować się w promieniu nie większym niż 100 m od miejsca postawienia zadania. Działo przetacza się na stanowisko ogniowe za pomocą ciągnika. Strzelanie rozpoczyna się z odległości strzału bezwzględnego. Jeżeli strzelający rozpoczął strzelanie z mniejszej odległości (mniej niż ¾ odległości strzału bezwzględnego), ocenę strzelania obniża się o 1 stopień przy dowolnej ilości trafień w czołg. Rubież odpowiadającą ³/₄ odległości strzału bezwzględnego oznacza się wiechami.

Norma zużycia pocisków — 5, podczas strzelania w górach — 6:

Czas trwania przygotowania do strzelania i strzelania liczy się od chwili zameldowania „Cel widzę" do podejścia czołgu do rubieży bezpieczeństwa.

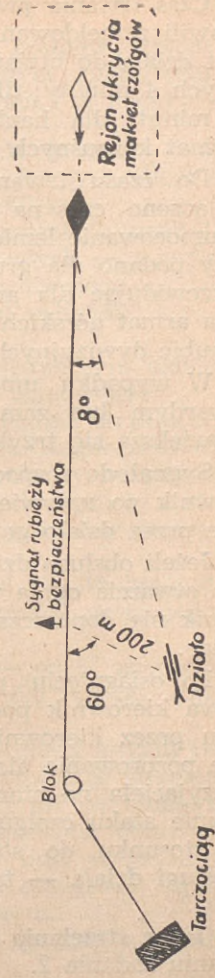

Sys. 2. Schemat wzjajemnego położenia działa i drogi ruchu czołgu (do zadania 2a)

Czas trwania przygotowania do strzelania — od chwili zameldowania „Cel widzę“ do czasu gotowości działa do otwarcia ognia: dla armat batalionowych 4 minuty; dla armat górskich i dywizyjnych 6 minut; dla haubic dywizyjnych 6,5 minuty; dla armat korpuśnych 7,5 minuty.

Do czasu trwania przygotowania do strzelania włączono czas na przygotowanie działa „Do boju“ i umocowanie lemieszy. Czas na umocowanie lemieszy podano dla gruntu średniego w okresie letnim przewidując dla armat batalionowych 1,5 minuty; dla armat górskich, dywizyjnych i korpuśnych oraz haubic dywizyjnych 2 minuty.

W wypadku umocowywania lemieszy w gruncie twardym lub zamarzniętym podane normy czasu powiększa się trzykrotnie.

Sygnał do rozpoczęcia ruchu czołgu podaje kierownik po upływie czasu niezbędnego na osiągnięcie przez działo gotowości do otwarcia ognia.

Jeżeli obsługa działa nie zdąży przygotować działa do otwarcia ognia w ustalonej normie czasu, kierownik nie dopuszcza jej do strzelania egzaminacyjnego.

Po osiągnięciu przez czołg rubieży bezpieczeństwa kierownik podaje komendę: **„Stój“**. Po podaniu przez kierownika komendy „Stój“ rozpoczyna się pozorowanie ataku czołgu i grupy piechoty nieprzyjaciela na stanowisko ogniowe działa. Pozorowanie ataku czołgu i piechoty, rozmieszczenie tarcz w stosunku do stanowiska ogniowego i działania obsługi działa — tak jak przy wykonywaniu zadania 2.

Ocena strzelania — tak samo jak przy wykonywaniu zadania 2.

Zadanie 2b

Zniszczenie grupy atakujących czołgów ogniem pojedynczego działa przy skośnym ruchu celu
(zadanie wykonuje się w dzień i w nocy)

Cel — pięć czołgów w dwóch grupach: jedna z prawej, druga z lewej strony. Odstępy i odległości między czołgami w grupach 50—60 m.

Makieta — grupa czołgów (załącznik 2, wzór 2).

Przygotowanie danych początkowych — z wykorzystaniem szkicu ognia przeciwpancernego.

Wstrzeliwanie — według znaku uchyleń.

Warunki strzelania:

a) strzelanie uderzeniowe — pojedynczym działem z przygotowanego stanowiska ogniowego;

b) odległość strzelania — od odległości strzału bezwzględnego do 200 m (rubież bezpieczeństwa); po osiągnięciu przez czołgi rubieży bezpieczeństwa obsługa działa odpiera atak piechoty i czołgów nieprzyjaciela za pomocą granatów ręcznych i broni strzeleckiej;

c) szybkość ruchu czołgów — od 12—15 km/godz.; obie grupy czołgów rozpoczynają ruch jednocześnie;

d) kąt kierunku ruchu czołgów — od 8° na początku do 45° na końcu ruchu dla każdej grupy czołgów (rys. 3).

Strzelanie rozpoczyna się z odległości strzału bezwzględnego. Jeśli strzelający rozpoczął strzelanie z mniejszej odległości (mniejszej niż ¾ odległości strzału bezwzględnego), ocenę strzelania obniża się o jeden stopień bez względu na ilość zniszczonych celów. Rubież odpowiadającą ¾ odległości strzału bezwzględnego oznacza się wiechami.

Norma zużycia pocisków — 15, podczas strzelania w górach 20.

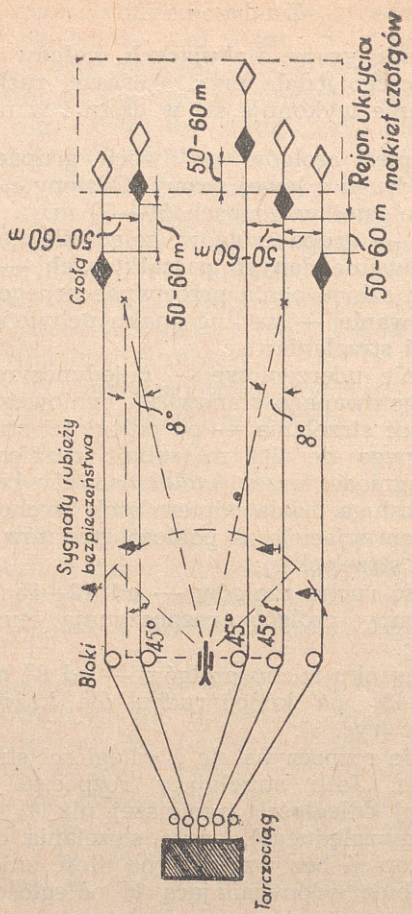

Rys. 3. Schemat wzajemnego rozmieszczenia działa i dróg ruchu grup czołgów (do zadania 2b)

Czas trwania strzelania liczy się od chwili zameldowania „Cel widzę" do podejścia ostatniego czołgu do najbliższej rubieży bezpieczeństwa.

Jeżeli w czasie strzelania ostatni czołg jednej z grup podszedł do rubieży bezpieczeństwa, a czołgi z drugiej grupy jeszcze do niej nie doszły, wówczas kierownik podaje komendę **„Do prawej** (lewej) **grupy stój"**. Po osiągnięciu przez ostatni czołg ostatniej grupy rubieży bezpieczeństwa kierownik podaje komendę: **„Stój"**.

Po podaniu przez kierownika komendy „Stój" rozpoczyna się pozorowanie ataku czołgów i grupy piechoty nieprzyjaciela posuwającej się za czołgami na stanowisko ogniowe działa. Pozorowanie ataku piechoty i czołgów tarczami, rozmieszczenie tarcz w stosunku do stanowiska ogniowego działa i działania obsługi — tak jak przy wykonywaniu zadania 2.

Ocena: trafiono bezpośrednimi strzałami pięć czołgów lub cztery czołgi, z których dwa dwukrotnie — „bardzo dobrze"; cztery lub trzy czołgi z dwóch grup, z których dwa dwukrotnie trafiono bezpośrednimi strzałami — „dobrze"; trzy czołgi — „dostatecznie"; mniej niż trzy czołgi — „niedostatecznie".

W wypadku zniszczenia makiety czołgu (zatrzymania się czołgu) przenosi się ogień na najbliższy nie trafiony czołg grupy, a jeżeli wszystkie czołgi zostały trafione, to na dowolny poruszający się czołg. W wypadku przerwania się liny (zatrzymanie czołgu lub całej grupy czołgów) strzelanie i ruch wszystkich czołgów wstrzymuje się, a zerwaną linę reperuje się, następnie na sygnał kierownika strzelanie prowadzi się dalej.

Przygotowania obsługi działa do odparcia ataku czołgów i piechoty nieprzyjaciela ogniem z broni strzeleckiej i granatami ręcznymi ocenia się tak samo jak przy wykonywaniu zadania 2.

Zadanie 2c

Zniszczenie grupy atakujących czołgów ogniem plutonu lub baterii

Cel — dwie grupy czołgów, razem cztery czołgi — przy strzelaniu plutonem; przy strzelaniu baterią — ilość czołgów powinna dwukrotnie przewyższać ilość dział w baterii. Odstępy i odległości między czołgami 40—50 m. Odstępy między grupami czołgów 70—100 m.

Makieta — grupa czołgów (załącznik 2, wzór 2).

Przygotowanie danych początkowych — z wykorzystaniem szkicu ognia przeciwpancernego lub na oko.

Wstrzeliwanie — według znaku uchyleń.

Warunki strzelania:

a) strzelanie uderzeniowe — plutonem lub baterią znajdującą się w punkcie oporu lub na rubieży rozwinięcia artyleryjskiego odwodu przeciwpancernego z podzieleniem grup czołgów między działa;

b) odległość strzelania — od odległości strzału bezwzględnego do 200 m;

c) szybkość ruchu czołgów — od 12 do 15 km/godz.; obie grupy czołgów rozpoczynają ruch jednocześnie;

d) ruch czołgów — czołowy, wszystkie grupy czołgów poruszają się równolegle.

Strzelanie rozpoczyna się z odległości strzału bez-

względnego. Jeżeli strzelanie rozpoczęto z mniejszej odległości (mniej niż ¾ odległości strzału bezwzględnego), ocenę strzelania obniża się o jeden stopień niezależnie od ilości trafionych celów. Rubież odpowiadającą ¾ odległości strzału bezwzględnego oznacza się wiechami.

Norma zużycia pocisków — 6 pocisków na każde działo biorące udział w strzelaniu.

Czas trwania strzelania od chwili zameldowania „Cel widzę" do podejścia ostatniego czołgu do rubieży bezpieczeństwa.

Jeżeli w czasie strzelania ostatni czołg jednej z grup podszedł do rubieży bezpieczeństwa, a pozostałe grupy czołgów jeszcze do niej nie podeszły, kierownik podaje komendę: „**Do takiej grupy, stój**". Po osiągnięciu rubieży bezpieczeństwa przez ostatni czołg ostatniej grupy kierownik podaje komendę: **„Stój obsługa, w ukrycie".**

Ocena: trafiono bezpośrednimi strzałami:

a) przy strzelaniu plutonem: cztery czołgi lub trzy, z których dwa dwukrotnie — „bardzo dobrze"; trzy czołgi lub dwa z różnych grup dwukrotnie — „dobrze"; dwa czołgi z dwóch grup — „dostatecznie"; mniej niż dwa czołgi lub dwa z jednej grupy — „niedostatecznie";

b) przy strzelaniu czterodziałową baterią: osiem czołgów lub siedem, z których dwa dwukrotnie — „bardzo dobrze"; siedem czołgów lub sześć, z których dwa dwukrotnie — „dobrze"; pięć czołgów lub cztery, z których jeden dwukrotnie — „dostatecznie"; mniej niż pięć lub mniej niż cztery czołgi, z których jeden dwukrotnie — „niedostatecznie".

W wypadku zniszczenia czołgu (czołgów) ogień przenosi się na inny czołg według wskazówek do-

wódcy. Jeżeli wszystkie czołgi grupy zostały trafione lub podeszły do najbliższej rubieży, wówczas ogień działa (plutonu) przenosi się do czołgów wskazanych przez dowódcę plutonu (baterii). W razie zerwania się liny (zatrzymania się czołgu lub całej grupy) strzelanie wykonuje się w dalszym ciągu pozostałymi pociskami, z odległości odpowiadającej ostatniemu strzałowi, do drugiej grupy czołgów poruszającej się równolegle do tej, która się zatrzymała.

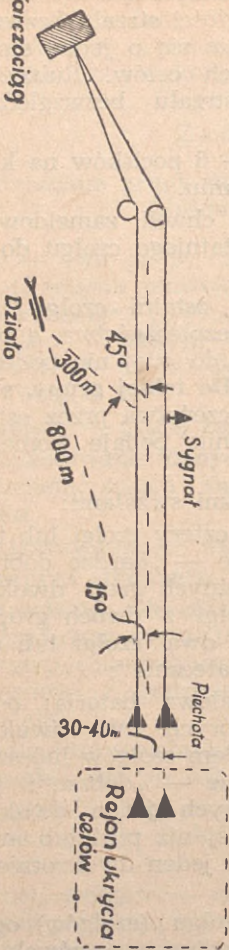

Rys. 4. Schemat wzajemnego rozmieszczenia działa i dróg poruszania się grup piechoty (do zadania 3)

Z a d a n i e 3

Zniszczenie atakującej grupy piechoty nieprzyjaciela ogniem pojedynczego działa

Cel — dwie obserwowane drużyny piechoty nieprzyjaciela blokujące sąsiednie trwałe umocnienie obronne. Odstępy między nimi 30—40 m.

Makieta — dwie ruchome grupy po 7 figur w każdej (załącznik 2, wzór 7).

Przygotowanie danych początkowych — z wykorzystaniem szkicu ognia.

Wstrzeliwanie — według znaku uchyleń.

Warunki strzelania:

a) strzelanie uderzeniowe — pojedynczym działem;
b) odległość strzelania — od 800 do 300 m;
c) szybkość ruchu celu — 5 km/godz.;
d) kąt kierunku ruchu celu — od 15° na początku do 45° na końcu ruchu (rys. 4).

Norma zużycia pocisków — 9.

Ocena: trafiono odłamkami nie mniej niż 10 tarcz — „bardzo dobrze"; nie mniej niż osiem — „dobrze", nie mniej niż sześć — „dostatecznie"; mniej niż sześć — „niedostatecznie".

B. STRZELANIE Z ZAKRYTYCH STANOWISK OGNIOWYCH DO CELÓW OBSERWOWANYCH

1. OBEZWŁADNIENIE (ZNISZCZENIE) POJEDYNCZYCH CELÓW

Zadanie 4

Obezwładnienie (zniszczenie) odkrytego lub ukrytego w okopie (transzei) punktu ogniowego, punktu obserwacyjnego lub siły żywej

(zadanie wykonuje się w dzień i w nocy)

Cel — punkt ogniowy, punkt obserwacyjny, odcinek transzei lub grupa piechoty.

Makieta — karabin maszynowy, działo, moździerz lub grupa piechoty (załącznik 2, wzór 3—5 lub 8).

Przygotowanie danych początkowych — pobieżne lub przeniesienie ognia na oko z zawczasu wstrzelanego celu (celu pomocniczego) lub na oko.

Wstrzeliwanie — według znaku uchyleń.

Warunki strzelania:

a) strzelanie uderzeniowe — działem (moździerzem), plutonem lub baterią;

b) odległość strzelania — od 2,5 km dla artylerii gwintowanej i od 1000 m dla moździerzy do $^2/_3$ największej donośności strzelania wszystkich rodzajów sprzętu;
c) kąt obserwacji — mały lub średni (kąt i do 5—00);
d) stosunek zamiany — dla artylerii gwintowanej 0,2—0,8; dla moździerzy 0,5—1,3;
e) dla artylerii gwintowanej strzelanie płaskotorowe, stromotorowe lub górną grupą kątów albo odbitkowe lub rozpryskowe.

Norma zużycia pocisków: na wstrzeliwanie działem (moździerzem) 8—11; plutonem 8—12; baterią 12—16.

Wymagany wynik:
a) wstrzeliwania — uzyskać jednowidłowe obramowanie sprawdzone lub serię zwierającą sprawdzoną;
b) ognia skutecznego (na podstawie obserwacji podawanych przez kierownika) — wykonać postawione zadanie ogniowe.

Zadanie 4a

Obezwładnienie (zniszczenie) odkrytego lub ukrytego w okopie (transzei) punktu ogniowego, punktu obserwacyjnego lub siły żywej

(zadanie wykonuje się w dzień i w nocy)

Cel — punkt ogniowy, punkt obserwacyjny, odcinek transzei lub grupa piechoty.

Makieta — karabin maszynowy, działo, moździerz lub grupa piechoty (załącznik 2, wzór 3—5 lub 8).

Przygotowanie danych początkowych — dokładne lub przeniesienie ognia z zawczasu wstrzelanego celu (celu pomocniczego) sposobem współczynnika

strzelania lub z wykorzystaniem wykresu poprawek obliczonych (wstrzelanych).

Wstrzeliwanie — według znaku uchyleń.

Warunki strzelania:

a) strzelanie uderzeniowe — działem (moździerzem), plutonem lub baterią;
b) odległość strzelania — od 3 km dla artylerii gwintowanej i od 1000 m dla moździerzy do $^2/_3$ największej donośności strzelania wszystkich rodzajów sprzętu;
c) kąt obserwacji — mały lub średni (kąt i do 5—00);
d) stosunek zamiany dla artylerii gwintowanej 0,2—0,7; dla moździerzy 0,4—1,3;
e) dla artylerii gwintowanej strzelanie płaskotorowe, stromotorowe, górną grupą kątów albo odbitkowe lub rozpryskowe.

Norma zużycia pocisków: na wstrzeliwanie działem (moździerzem) 6—9; plutonem 7—10; baterią 10—13.

Wymagany wynik:

a) wstrzeliwania — uzyskać jednowidłowe obramowanie sprawdzone lub serię zwierającą sprawdzoną;
b) ognia skutecznego (na podstawie obserwacji podawanych przez kierownika) wykonać postawione zadanie ogniowe.

Zadanie 4b

Obezwładnienie (zniszczenie) odkrytego lub ukrytego w okopie (transzei) punktu ogniowego, punktu obserwacyjnego lub siły żywej

Cel — punkt ogniowy, punkt obserwacyjny, odcinek transzei lub grupa piechoty.

Makieta — karabin maszynowy, działo, moździerz lub grupą piechoty (załącznik 2, wzór 3—5 lub 8).

Przygotowanie danych początkowych — pobieżne lub na oko.

Wstrzeliwanie — według znaku uchyleń.

Warunki strzelania:

a) strzelanie działem (moździerzem), plutonem lub baterią; podczas strzelania plutonem lub baterią snop wstrzelany zawczasu;

b) odległość strzelania — od 3 km dla artylerii gwintowanej i od 1000 m dla moździerzy do $^2/_3$ największej donośności strzelania dla wszystkich rodzajów sprzętu;

c) kąt obserwacji — duży (kąt i nie mniejszy niż 5—00);

d) dla artylerii gwintowanej — strzelanie uderzeniowe lub odbitkowe.

Norma zużycia pocisków: na wstrzeliwanie działem (moździerzem) i plutonem 9—13; baterią 10—18.

Wymagany wynik:

a) wstrzeliwania — uzyskać jednowidłowe obramowanie sprawdzone lub serię zwierającą sprawdzoną;

b) ognia skutecznego (na podstawie obserwacji podawanych przez kierownika) — wykonać postawione zadanie ogniowe.

Zadanie 5

Obezwładnienie (zniszczenie) atakującej (kontratakującej) piechoty

Cel — poruszająca się piechota (trzy grupy) na szerokości 100—150 m i głębokości 40—50 m.

Makieta — piechota (załącznik 2, wzór 7).

Przygotowanie danych początkowych — pobieżne lub przeniesienie ognia na oko z zawczasu wstrzelanego celu (celu pomocniczego) albo na oko.

Wstrzeliwanie — według znaku uchyleń.

Warunki strzelania:

a) strzelanie plutonem lub baterią;

b) odległość strzelania — od 3 km dla artylerii gwintowanej i od 1000 m dla moździerzy do $^2/_3$ największej donośności strzelania dla wszystkich rodzajów sprzętu;

c) kąt obserwacji — średni (kąt i przez cały czas przesuwania się piechoty nie większy niż 5—00);

d) stosunek zamiany — dla artylerii gwintowanej 0,4—0,7; dla moździerzy 0,7—1,3;

e) szybkość poruszania się celu 4—6 km/godz.; czas trwania ruchu celu 15—20 minut;

f) kąt kierunku ruchu celu od 20—25° na początku ruchu i do 30—35° na końcu ruchu (rys. 5);

g) dla artylerii gwintowanej — strzelanie uderzeniowe, odbitkowe albo rozpryskowe.

Norma zużycia pocisków: na wstrzeliwanie plutonem 6—8; baterią 6—14; na ogień skuteczny plutonem 4; baterią 8 (po 2 pociski na działo lub moździerz).

Wymagany wynik:

a) wstrzeliwania — uzyskać obramowanie, serię zwierającą lub serię krótką zapewniającą przejście do ognia skutecznego;

b) ognia skutecznego — otrzymać serię zwierającą lub trafić odłamkami nie mniej niż $^1/_3$ wszystkich makiet. Dalsze strzelanie prowadzi się na podstawie obserwacji podawanych przez kierownika aż do wykonania zadania ogniowego.

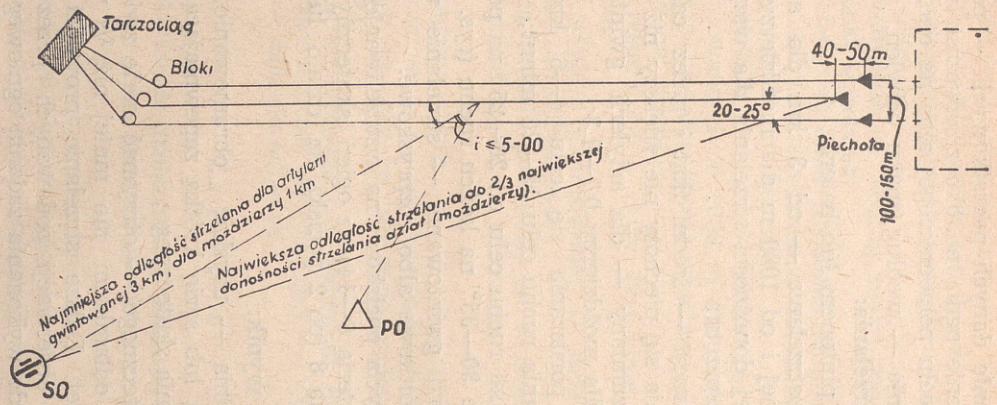

Rys. 5. Schemat wzajemnego rozmieszczenia baterii (plutonu) i dróg poruszania się grup piechoty (do zadania 5)

2. BURZENIE UMOCNIEŃ OBRONNYCH

Zadanie 6

Zburzenie zapory z drutu, okopu, odcinka transzei, DSB lub trwałego umocnienia obronnego

Cel — zapora z drutu, okop, odcinek transzei, DSB lub trwałe umocnienie obronne.

Przygotowanie danych początkowych — dokładne lub przeniesienie ognia z zawczasu wstrzelanego celu (celu pomocniczego) sposobem współczynnika strzelania albo z wykorzystaniem wykresu poprawek obliczonych (wstrzelanych) lub pobieżne.

Wstrzeliwanie — według znaku uchyleń.

Warunki strzelania:

a) strzelanie uderzeniowe — działem (moździerzem), plutonem lub baterią;

b) odległość strzelania — od 2,5 km dla artylerii gwintowanej i od 1000 m dla moździerzy do ½ największej donośności strzelania dla wszystkich rodzajów sprzętu;

c) kąt obserwacji — mały (kąt i nie większy niż 2-00);

d) stosunek zamiany — dla artylerii gwintowanej 0,2—0,5; dla moździerzy 0,4—1,0.

Dla artylerii gwintowanej — strzelanie płaskotorowe, stromotorowe lub górną grupą kątów.

Norma zużycia pocisków: na wstrzeliwanie działem (moździerzem) 8—11; plutonem 8—12; baterią 12—16; przy burzeniu trwałego umocnienia obronnego plutonem 14—18.

Wymagany wynik:

a) wstrzeliwania — uzyskać jednowidłowe obramowanie sprawdzone lub serię zwierającą sprawdzoną; przy burzeniu trwałego umocnienia obronnego otrzymać jednowidłowe obramowanie

sprawdzone lub serię zwierającą sprawdzoną każdym działem (moździerzem);

b) ognia skutecznego (na podstawie obserwacji podawąnych przez kierownika) — wykonać postawione zadanie ogniowe.

C. STRZELANIE Z ZAKRYTYCH STANOWISK OGNIOWYCH DO CELÓW NIEOBSERWOWANYCH

1. KOLEJNE OBEZWŁADNIENIE (ZNISZCZENIE) DWÓCH ODDZIELNYCH CELÓW Z UPRZEDNIM WSTRZELANIEM (UTWORZENIEM) CELU POMOCNICZEGO

Zadanie 7

Obezwładnienie siły żywej, baterii, odwodu, sztabu, węzła łączności, wojsk w czasie przeprawy itp. z uprzednim wstrzelaniem celu pomocniczego rzeczywistego lub utworzeniem celu pomocniczego umyślonego naziemnego

Cel — bateria, siła żywa, sztab, węzeł łączności lub wojska w czasie przeprawy.

Jako cel pomocniczy strzelający z reguły wybiera (lub wyznacza mu kierownik) cel lub przedmiot terenowy.

Przygotowanie danych początkowych: do celu pomocniczego — pobieżne do celów — przeniesienie ognia sposobem współczynnika strzelania dla artylerii gwintowanej i sposobem uproszczonym — dla moździerzy.

Wstrzeliwanie celu pomocniczego rzeczywistego według znaku uchyleń lub przy pomocy dwubocznej obserwacji (ze zliczaczem lub sposobem rachunkowym) albo za pomocą dalmierza. Utworzenie celu pomocniczego umyślonego — przy pomocy dwubocznej obserwacji. Przy wstrzeliwaniu (utworze-

niu) celu pomocniczego przy pomocy dwubocznej obserwacji kąt wcięcia wybuchów zgodny z instrukcją strzelania.

Wstrzeliwanie celu pomocniczego — jednym działem (moździerzem), ogień skuteczny — baterią.

Warunki strzelania:

a) strzelanie uderzeniowe;
b) odległość strzelania dla artylerii gwintowanej — nie mniej niż 5 km, dla moździerzy — nie mniej niż 2,5 km; podczas wstrzeliwania za pomocą dalmierza — odległość obserwacji do 3 km;
c) kąt obserwacji przy wstrzeliwaniu celu pomocniczego — mały lub średni;
d) stosunek zamiany — dla artylerii gwintowanej 0,4—0,8; dla moździerzy 0,4—1,3;
e) kąt przeniesienia od 0-50 do 3-00; różnica odległości topograficznych do celu pomocniczego i celu od 500 do 2000 m przy strzelaniu z dział (a przy strzelaniu górną grupą kątów do 1000 m), przy strzelaniu z moździerzy 300—500 m; obezwładniane cele — z różnych stron celu pomocniczego.

Norma zużycia pocisków: na wstrzeliwanie celu pomocniczego według znaku uchyleń 8-11; z dwuboczną obserwacją lub za pomocą dalmierza 5-9; na utworzenie celu pomocniczego umyślonego 5; na przeniesienie ognia 6, po trzy pociski na każdy cel (tylko dla działa lub moździerza kierunkowego w celu sprawdzenia dokładności przeniesienia ognia).

Wymagany wynik:

a) wstrzeliwania celu pomocniczego: według znaku uchyleń — uzyskać obramowanie sprawdzone o wielkości 2 Ug lub serię zwierającą sprawdzoną; z dwuboczną obserwacją i za pomocą dalmierza — uzyskać uchylenie środka serii wybuchów

w donośności nie większe niż 50 m, w kierunku — nie większe niż 5 tysięcznych;

b) przeniesienia ognia (do każdego celu) — błędy w granicach norm podanych w załączniku 7; przy tym prawidłowość obliczenia ilości nastaw i ilości pocisków na każdą nastawę oraz prawidłowość podanych komend do ognia skutecznego wchodzą w ocenę przeniesienia ognia.

Zadanie 7a

Obezwładnienie siły żywej, baterii lub odwodu z uprzednim utworzeniem celu pomocniczego powietrznego

(zadanie wykonuje się w dzień i w nocy)

Cel, sposób przygotowania danych początkowych i przeniesienia ognia, warunki strzelania i wymagany wynik takie same jak w zadaniu 7, natomiast samo zadanie wykonuje się sposobem przeniesienia ognia z celu pomocniczego powietrznego, utworzonego strzelaniem rozpryskowym przy wcięciu wybuchów z punktów dwubocznej obserwacji; ogień skuteczny — uderzeniowy. Przeniesienie ognia na cel wykonuje się granatem z nastawą zapalnika w zależności od charakteru celu.

Norma zużycia pocisków: na utworzenie celu pomocniczego 7-8; na przeniesienie ognia 6, po trzy pociski na każdy cel (tylko dla działa kierunkowego w celu sprawdzenia dokładności przeniesienia ognia).

Zadanie 7b

Obezwładnienie (zniszczenie) odkrytej albo ukrytej w okopach (transzejach) siły żywej lub środków ogniowych rozmieszczonych na przeciwstoku z uprzednim wstrzelaniem grzbietu zakrycia

(przeniesienie ognia — tylko do jednego celu)

Cel — siła żywa i środki ogniowe.

Makieta — grupa piechoty (załącznik 2, wzór 8).

Przygotowanie danych początkowych do grzbietu zakrycia — pobieżne lub na oko.

Wstrzeliwanie — według znaku uchyleń.

Warunki strzelania:

a) strzelanie uderzeniowe — baterią;
b) odległość strzelania dla artylerii gwintowanej od 3 km i dla moździerzy od 1500 m do $^2/_3$ największej donośności strzelania wszystkich rodzajów sprzętu;
c) stosunek zamiany — dla artylerii gwintowanej 0,4-0,8; dla moździerzy 0,4-1,3;
d) kąt obserwacji — mały lub średni;
e) strzelanie — stromotorowe lub górną grupą kątów.

Norma zużycia pocisków — na wstrzeliwanie grzbietu zakrycia 12-16.

Wymagany wynik:

a) wstrzeliwania — uzyskać jednowidłowe obramowanie sprawdzone lub serię zwierającą sprawdzoną;
b) ognia skutecznego — prawidłowo obliczyć ilość nastaw i ilość pocisków na każdą nastawę i prawidłowo podać komendę do ognia skutecznego.

2. OBEZWŁADNIENIE (ZNISZCZENIE) BATERII ARTYLERII I MOŹDZIERZY PRZY POMOCY PODODDZIAŁU ROZPOZNANIA DŹWIĘKOWEGO LUB SEKUNDOMIERZA

(zadania wykonuje się w dzień i w nocy).

Zadanie 8

Obezwładnienie (zniszczenie) baterii (plutonu, działa, moździerza); wstrzeliwanie bezpośrednio do celu przy pomocy pododdziału rozpoznania dźwiękowego

Cel — bateria (pozorowana wybuchami) wcięta przez pododdział rozpoznania dźwiękowego.

Makieta — bateria (załącznik 2, wzór 6).

Przygotowanie danych początkowych — pobieżne.

Wstrzeliwanie — za pomocą stolika do wstrzeliwania pododdziału rozpoznania dźwiękowego lub zliczacza (sposobem rachunkowym); wstrzeliwanie bezpośrednio do celu — jednym działem (moździerzem) ogień skuteczny — baterią.

Warunki strzelania: strzelanie uderzeniowe lub odbitkowe; odległość strzelania dla dywizyjnej artylerii gwintowanej — nie mniej niż 5 km, dla pozostałej artylerii gwintowanej — nie mniej niż 7 km; dla moździerzy — nie mniej niż 3 km.

Norma zużycia pocisków — na wstrzeliwanie 9-18.

Wymagany wynik:

a) wstrzeliwania — uchylenie środka serii wybuchów w donośności nie większe niż 100 m i w kierunku — nie większe niż 10 tysięcznych;

b) ognia skutecznego — prawidłowo obliczyć ilość nastaw i ilość pocisków na każdą nastawę i prawidłowo podać komendy do ognia skutecznego.

Zadanie 8a

Kolejne obezwładnienie (zniszczenie) dwóch baterii (dwóch plutonów, dział, moździerzy) z uprzednim utworzeniem celu pomocniczego dźwiękowego

Cele — dwie baterie (pozorowane wybuchami) rozmieszczone na różnych stanowiskach ogniowych.

Makieta — bateria (załącznik 2, wzór 6).

Przygotowanie danych początkowych: do celu pomocniczego — pobieżne; do celów — przeniesienie ognia z celu pomocniczego dźwiękowego; utworzenie celu pomocniczego dźwiękowego naziemnego lub powietrznego — jednym działem (moździerzem).

Wstrzeliwanie — za pomocą stolika do wstrzeliwania pododdziału rozpoznania dźwiękowego.

Warunki strzelania:

a) strzelanie w celu utworzenia celu pomocniczego — uderzeniowe lub rozpryskowe; ogień skuteczny — uderzeniowy;

b) odległość strzelania dla dywizyjnej artylerii gwintowanej — nie mniej niż 5 km, dla pozostałej artylerii gwintowanej — nie mniej niż 7 km, dla moździerzy — nie mniej niż 3 km; obezwładniane cele — z różnych stron celu pomocniczego.

Norma zużycia pocisków: na utworzenie celu pomocniczego 6-9, na przeniesienie ognia 6, po trzy pociski na każdy cel (tylko dla działa lub moździerza kierunkowego w celu sprawdzenia dokładności przeniesienia ognia).

Wymagany wynik:

a) utworzenia celu pomocniczego — zapewnienie otrzymania współrzędnych celu pomocniczego dźwiękowego;

b) przeniesienia ognia (do każdego celu) — błędy w granicach norm podanych w załączniku 7; przy tym prawidłowość obliczenia ilości nastaw i ilości pocisków na każdą nastawę oraz prawidłowość podanych komend do ognia skutecznego wchodzą w ocenę przeniesienia ognia.

Zadanie 8b

Obezwładnienie baterii (plutonu, działa, moździerza) zdradzającej się błyskiem i hukiem wystrzałów

Cel — bateria (pluton, działo, moździerz) pozorowana wybuchami.

Makieta — bateria (załącznik 2, wzór 6).

Przygotowanie danych początkowych — pobieżne.

Wstrzeliwanie i ogień skuteczny — za pomocą sekundomierza.

Wstrzeliwanie — jednym działem bezpośrednio do celu, ogień skuteczny — baterią.

Warunki strzelania:

a) odległość strzelania — nie mniej niż 2,5 km;
b) stosunek zamiany 0,4-0,8 dla artylerii gwintowanej; 0,4-1,3 — dla moździerzy;
c) kąt obserwacji — mały lub średni (kąt i do 5-00);
d) dla artylerii gwintowanej — strzelanie uderzeniowe lub rozpryskowe.

Norma zużycia pocisków — na wstrzeliwanie 7-9.

Wymagany wynik:

a) wstrzeliwania — uzyskać serię zwierającą lub uchylenie środka serii wybuchów w donośności nie większe niż 100 m i w kierunku nie większe niż 10 tysięcznych;
b) ognia skutecznego (na podstawie danych kierownika) — wykonać postawione zadanie ogniowe.

3. OBEZWŁADNIENIE (ZNISZCZENIE) CELÓW PRZY POMOCY SAMOLOTU LUB BALONU OBSERWACYJNEGO

(zadania wykonuje się w dzień i w nocy)

Zadanie 9

Obezwładnienie (zniszczenie) siły żywej, baterii, odwodu, sztabu lub węzła łączności (wstrzeliwanie przy pomocy samolotu)

Cel — siła żywa, bateria, sztab lub węzeł łączności na powierzchni o wymiarach 100x100 m.

Makieta — grupa piechoty lub bateria (załącznik 2, wzór 6 lub 8).

Przygotowanie danych początkowych — dokładne lub pobieżne albo przeniesienie ognia na podstawie

dokładnego przygotowania topograficznego z zawczasu wstrzelanego celu (celu pomocniczego).

Wstrzeliwanie — sposobem kolejnych kontroli lub serią ustopniowaną.

Warunki strzelania:

a) strzelanie uderzeniowe — baterią; snop wstrzelany zawczasu;
b) odległość strzelania — od 8 do 20 km.

Norma zużycia pocisków — 12-16.

Wymagany wynik:

a) wstrzeliwania — uzyskać serię zwierającą lub uchylenie środka serii wybuchów nie większe niż 50 m w donośności i kierunku;
b) ognia skutecznego — prawidłowo obliczyć ilość nastaw i ilość pocisków na każdą nastawę i prawidłowo podać komendy do ognia skutecznego.

Wykonanie zadania przez strzelającego ocenia się w zależności od prawidłowości obliczenia nastaw i dokładności wprowadzania poprawek w czasie wstrzeliwania i ognia skutecznego.

Dokładność wstrzeliwania ustala się na podstawie wielkości uchylenia od celu środka ostatniej serii wybuchów, które określa się przez pomiar w terenie lub wcięcie z punktów dwubocznej obserwacji. Na podstawie wielkości uchylenia od celu środka ostatniej serii wybuchów ocenia się dokładność pracy załogi samolotu.

Zadanie 10

Obezwładnienie (zniszczenie) siły żywej, baterii, odwodu, sztabu lub węzła łączności (wstrzeliwanie przy pomocy balonu obserwacyjnego)

Cel — siła żywa, bateria, sztab lub węzeł łączności na powierzchni o wymiarach 100 x 100 m.

Makieta — grupa piechoty lub bateria (załącznik 2, wzór 6 lub 8).

Przygotowanie danych początkowych — dokładne lub pobieżne.

Wstrzeliwanie — według znaku uchyleń metodą wyznaczania płaszczyzny strzelania.

Warunki strzelania:

a) strzelanie uderzeniowe — działem, plutonem lub bateria; snop wstrzelany zawczasu;
b) odległość strzelania od 8 do 20 km;
c) odległość obserwacji: przy strzelaniu z dział o kalibrze mniejszym niż 152 mm — od 10 do 15 km; przy strzelaniu z dział o kalibrze 152 mm i większym — od 10 do 20 km;
d) kąt obserwacji — duży (kąt i większy niż 5—00).

Norma zużycia pocisków: przy strzelaniu działem 8—15; plutonem 9—18; baterią 13—21.

Wymagany wynik:

a) wstrzeliwania — uzyskać jednowidłowe obramowanie sprawdzone lub serię zwierającą sprawdzoną;
b) ognia skutecznego (na podstawie obserwacji podawanych przez kierownika) — wykonać postawione zadanie ogniowe.

Jeżeli strzelający znajduje się w gondoli balonu strzelanie ocenia się zgodnie z otrzymanym wynikiem.

Jeżeli strzelający znajduje się na naziemnym punkcie obserwacyjnym, strzelanie ocenia się:

— strzelającego — w zależności od prawidłowości obliczenia nastaw i wprowadzania poprawek w czasie wstrzeliwania i ognia skutecznego;
— oficera — pilota — zgodnie z otrzymanym wynikiem.

D. ZADANIA DODATKOWE DLA STRZELAŃ ARTYLERII W GÓRACH

(strzelanie z zakrytych stanowisk ogniowych do celów obserwowanych)

Zadanie 1g

Obezwładnienie (zniszczenie) punktu ogniowego, siły żywej lub punktu obserwacyjnego
(zadanie wykonuje się w dzień i w nocy)

Cel — punkt ogniowy, odkryta piechota lub punkt obserwacyjny.

Makieta — działo, karabin maszynowy, moździerz lub grupa piechoty (załącznik 2, wzór 3—5 lub 8).

Przygotowanie danych początkowych — dokładne lub pobieżne albo na oko.

Wstrzeliwanie — według znaku i wielkości uchyleń za pomocą wykresu.

Warunki strzelania:

a) cel rozmieszczony na stoku lub równej powierzchni przy znacznym przewyższeniu punktu obserwacyjnego nad celem; przy rozmieszczeniu celu na równej powierzchni — kąt położenia celu (z punktu obserwacyjnego) 1—00 i większy;
b) strzelanie uderzeniowe — działem (moździerzem), plutonem lub baterią;
c) odległość strzelania dla artylerii gwintowanej — od 2,5 km, dla moździerzy — od 1000 m do $^2/_3$ największej donośności strzelania wszystkich rodzajów sprzętu;
d) stosunek zamiany — dla artylerii gwintowanej 0,4—0,8; dla moździerzy 0,4—1,2;
e) kąt obserwacji — mały lub średni;

f) strzelanie — płaskotorowe, stromotorowe lub górną grupą kątów.

Norma zużycia pocisków: na wstrzeliwanie działem (moździerzem) 8—12; plutonem 10—12; baterią 12—14.

Wymagany wynik:

a) wstrzeliwania — uzyskać serię zwierającą lub uchylenie środka serii wybuchów w donośności nie większe niż 100 m, w kierunku — nie większe niż 10 tysięcznych;

b) ognia skutecznego (na podstawie obserwacji podawanych przez kierownika) — wykonać postawione zadanie ogniowe.

Zadanie 2g

Obezwładnienie (zniszczenie) punktu ogniowego, siły żywej, punktu obserwacyjnego lub zburzenie trwałego umocnienia obronnego rozmieszczonego na stoku

Cel — punkt ogniowy, grupa piechoty, punkt obserwacyjny, trwałe umocnienie obronne.

Makieta — działo (moździerz), karabin maszynowy lub grupa piechoty (załącznik 2, wzór 3—5 lub 8).

Przygotowanie danych początkowych — dokładnę lub pobieżne albo na oko.

Wstrzeliwanie — według znaku i wielkości uchyleń z wykorzystaniem skali odległości.

Warunki strzelania:

a) strzelanie uderzeniowe — działem (moździerzem), plutonem lub baterią;

b) odległość strzelania dla artylerii gwintowanej — od 3 km i dla moździerzy od 1000 m do $^2/_3$ największej donośności strzelania wszystkich rodzajów sprzętu;

c) stosunek zamiany — dla artylerii gwintowanej 0,4—0,8; dla moździerzy 0,4—1,3; dla balonów obserwacyjnych 1,2—2,0;
d) kąt obserwacji — mały lub średni;
e) strzelanie — płaskotorowe, stromotorowe lub górną grupą kątów.

Norma zużycia pocisków: na wstrzeliwanie działem (moździerzem), plutonem, baterią 6—8; przy burzeniu trwałego umocnienia obronnego działem 6—8, plutonem 11—13.

Wymagany wynik:

a) wstrzeliwania — uzyskać serię zwierającą lub uchylenie środka serii wybuchów (dla każdego działa przy burzeniu trwałego umocnienia obronnego) w donośności — nie większe niż 100 m, w kierunku — nie większe niż 10 tysięcznych;
b) ognia skutecznego (na podstawie obserwacji podawanych przez kierownika) — wykonać postawione zadanie ogniowe.

Zadanie 3g

Obezwładnienie (zniszczenie) punktu ogniowego, siły żywej, punktu obserwacyjnego rozmieszczonego na stoku

Cel — punkt ogniowy, odkryta grupa piechoty lub punkt obserwacyjny.

Makieta — działo, karabin maszynowy, moździerz lub grupa piechoty (załącznik 2, wzór 3—5 lub 8).

Przygotowanie danych początkowych — pobieżne lub przeniesienie ognia na oko z zawczasu wstrzelanego celu (celu pomocniczego) albo na oko.

Wstrzeliwanie — według znaku uchyleń metodą wyznaczania płaszczyzny strzelania.

Warunki strzelania:

a) strzelanie uderzeniowe — działem (moździerzem), plutonem lub baterią; snop wstrzelany zawczasu;
b) odległość strzelania dla artylerii gwintowanej od 3 km i dla moździerzy — od 1500 do $^2/_3$ największej donośności strzelania wszystkich rodzajów sprzętu;
c) kąt obserwacji — duży (kąt i większy niż 5—00);
d) strzelanie — płaskotorowe, stromotorowe lub górną grupą kątów.

Norma zużycia pocisków: przy strzelaniu działem (moździerzem) 8—12; plutonem 10—16; baterią 16—20.

Wymagany wynik:

a) wstrzeliwania — uzyskać ostatnie obramowanie wszerz (dla danego rodzaju celu) lub serię zwierającą;
b) ognia skutecznego (na podstawie obserwacji podawanych przez kierownika) — wykonać postawione zadanie ogniowe.

WZORY MAKIET

Uwaga: Wszystkie makiety maluje się na kolor odpowiadający terenowi.

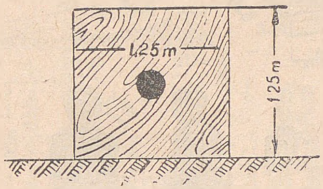

Rys. 6. Wzór 1. Punkt ogniowy

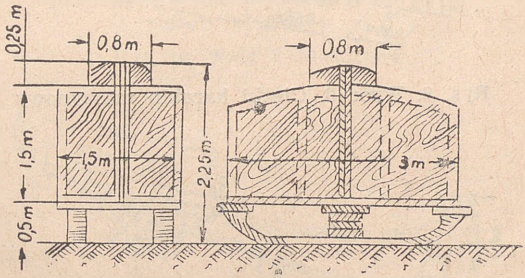

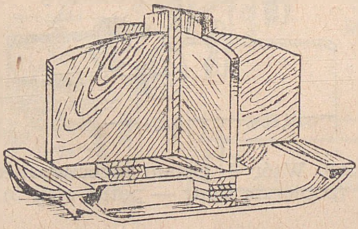

Rys. 7. Wzór 2. Czołg

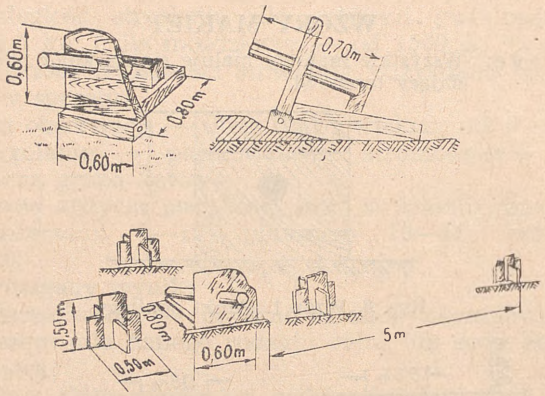

Rys. 8. Wzór 3. Ciężki karabin maszynowy

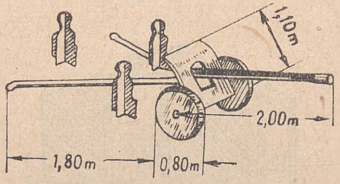

Rys. 9. Wzór 4. Działo przeciwpancerne
(popiersia figur — patrz wzór 5)

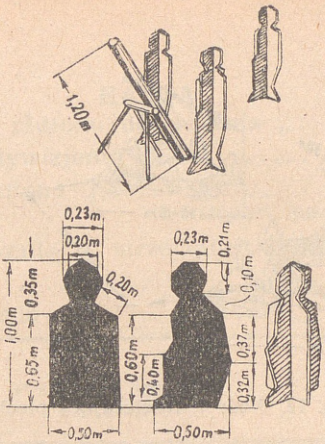

Rys. 10. Wzór 5. Moździerz

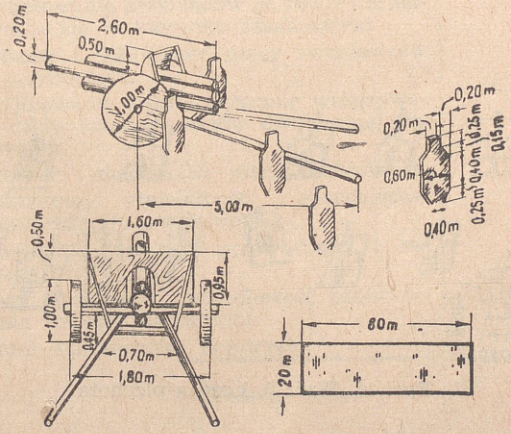

Rys. 11. Wzór 6. Działo na zakrytym stanowisku ogniowym

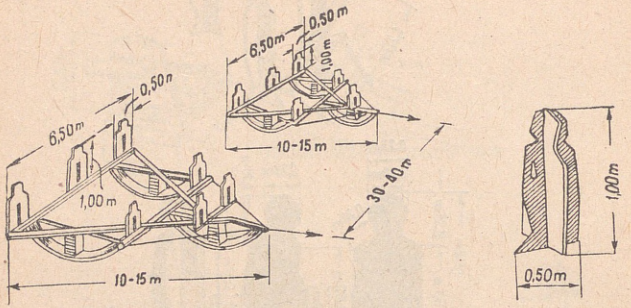

Rys. 12. Wzór 7. Nacierająca piechota

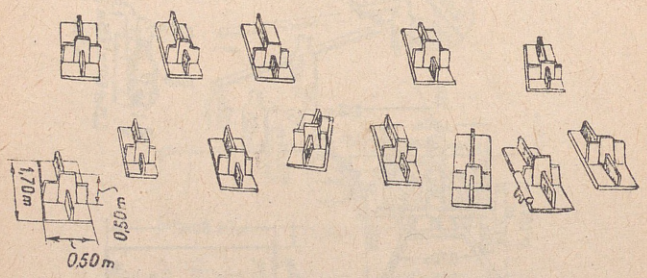

Rys. 13. Wzór 8. Leżąca piechota

Załącznik 3

KARTA

oceny zgrania plutonu dowodzenia „.....“ baterii (dywizjonu) .....

Dowódca plutonu .....
(stopień, nazwisko)

Temat ćwiczenia ze strzelaniem bojowym .....
.....

Data ćwiczenia .....

Lp.	Przedmiot oceny	Uwagi i ocena
	I. WYSZKOLENIE SPECJALNE	
1	Przygotowanie przyrządów do pracy i orientowanie ich w kierunku zasadniczym	
2	Szybkość i dokładność pracy zwiadowców na przyrządach.	
3	Przyjmowanie i przekazywanie wskazywania celów (praca punktów dwubocznej obserwacji).	
4	Szybkość i dokładność pracy rachmistrza.	
5	Praktyczne umiejętności zwiadowców w prowadzeniu rozpoznania.	
6	Nawiązanie łączności przewodowej i radiowej.	
7	Praca łączności i prawidłowość przekazywania komend (zarządzeń).	
8	Jakość dokumentów bojowych.	
	Średnia ocena:	

Lp.	Przedmiot oceny	Uwagi i ocena
	II. WYSZKOLENIE TAKTYCZNE	
1	Organizacja i dyscyplina marszu	
2	Zajęcie, urządzenie, maskowanie i rozmieszczenie składu osobowego plutonu na punkcie obserwacyjnym.	
3	Organizacja i ciągłość rozpoznania i łączności	
4	Organizacja przesunięcia punktu obserwacyjnego w toku walki	
5	Umiejętności dowódcy plutonu w dowodzeniu plutonem i utrzymywaniu ścisłego współdziałania	
	Średnia ocena:	
	III. STAN SPRZĘTU BOJOWEGO PLUTONU	
	Ogólna ocena wyszkolenia i zgrania plutonu	

UWAGI KONTROLUJĄCEGO (ROZJEMCY)

Uwagi kontrolującego (rozjemcy) powinny zawierać:

a) wnioski o praktycznych umiejętnościach składu osobowego plutonu wykonywania zadań w toku walki;

b) zasadnicze braki, słabo opanowane zagadnienia programu szkolenia bojowego za dany okres szkolenia i przyczyny tych braków;

c) praktyczne wnioski w celu usunięcia wykrytych braków.

Podpis kontrolującego (rozjemcy) .....

Uwagi:

1. Ogólną ocenę zgrania plutonu określa się jako średnią arytmetyczną, z ocen wyszkolenia specjalnego, taktycznego i stanu sprzętu bojowego plutonu, nie może jednak ona być wyższa od oceny z wyszkolenia specjalnego, niezależnie od średniego arytmetycznego wyniku.

2. Przy ocenie wykonania kontrolowanych działań należy kierować się normami i wskazówkami dotyczącymi kontroli zgrania pododdziałów artylerii naziemnej.

KARTA

oceny zgrania „.....“ plutonu ogniowego „....“
baterii „....“ dywizjonu .....

Dowódca plutonu .....
(stopień, nazwisko)

Temat ćwiczenia ze strzelaniem bojowym .....
.....

Data ćwiczenia .....

Lp.	Przedmiot oceny	Uwagi i ocena
	I. WYSZKOLENIE SPECJALNE	
1	Przygotowanie plutonu do strzelania: a) wykonanie komendy „Do boju“ b) ustawienie dział w kierunku zasadniczym c) pomiar najmniejszych celowników w trzech kierunkach d) ułożenie snopa równoległego	
2	Strzelanie plutonem (wykonywanie ognia ciągłego, szybkiego, salwą).	
3	Dokładność nastaw i celowania	
4	Szybkość pracy plutonu podczas strzelania	
5	Znajomość komend regulaminowych i prowadzenie zapisu strzelania	
6	Sprawdzenie przyrządów celowniczych, określenie i uwzględnienie indywidualnych poprawek dział (na spadek szybkości początkowej, na odchyłkę linii celowania i na różnicę kątów podniesienia).	
	Średnia ocena:	

Lp.	Przedmiot oceny	Uwagi i ocena
	II. WYSZKOLENIE TAKTYCZNE	
1	Organizacja i dyscyplina marszu	
2	Rozwinięcie, zajęcie, urządzenie i maskowanie stanowiska ogniowego	
3	Organizacja obrony przeciwpancernej i ochrona stanowiska ogniowego	
4	Organizacja przesunięcia plutonu w toku walki i przygotowanie do wykonania zadań ogniowych na nowej rubieży.	
5	Umiejętności dowódcy plutonu w dowodzeniu plutonem.	
	Średnia ocena:	
	III. STAN SPRZĘTU BOJOWEGO PLUTONU	
	Ogólna ocena wyszkolenia i zgrania plutonu	

UWAGI KONTROLUJĄCEGO (ROZJEMCY)

Uwagi kontrolującego (rozjemcy) powinny zawierać:

a) wnioski o praktycznych umiejętnościach składu osobowego plutonu wykonywania zadań w toku walki;

b) zasadnicze braki, słabo opanowane zagadnienia programu szkolenia bojowego za dany okres szkolenia i przyczyny tych braków;

c) praktyczne wnioski w celu usunięcia wykrytych braków.

Podpis kontrolującego (rozjemcy) .....

Uwagi:

1. Ogólną ocenę zgrania plutonu określa się jako średnią arytmetyczną, z ocen wyszkolenia specjalnego, taktycznego i stanu sprzętu bojowego plutonu, nie może ona jednak być wyższa od oceny z wyszkolenia specjalnego, niezależnie od średniego arytmetycznego wyniku.

2. Przy ocenie szybkości pracy plutonu podczas strzelania należy kierować się następującymi normami na wykonanie jednej komendy ze zmianą nastaw odchylenia, poziomnicy i celownika.

Dla moździerzy wszystkich kalibrów oraz artylerii batalionowej, pułkowej, dywizyjnej i korpuśnej:

— „bardzo dobrze" — 30 sekund; „dobrze" — 45 sekund; „dostatecznie" — 60 sekund.

Dla artylerii armijnej:

— „bardzo dobrze" — 45 sekund; „dobrze" — 60 sekund; „dostatecznie" — 75 sekund.

Średnią szybkość pracy plutonu ogniowego (baterii) określa się jako średnią arytmetyczną czasu zużytego na wykonanie wszystkich komend dotyczących zmiany nastaw.

Szybkość pracy plutonu (baterii) na wykonanie jednej komendy określa się jako czas zużyty na pracę od chwili otrzymania komendy dotyczącej zmiany nastaw odchylenia (poziomnicy, celownika) do zameldowania o gotowości lub dania strzałów plutonem (baterią).

3. Przy ocenie wykonania pozostałych kontrolowanych działań należy kierować się normami i wskazówkami dotyczącymi kontroli zgrania pododdziałów artylerii naziemnej.

Załącznik 5

KSIĄŻECZKA
ARTYLERYJSKO-STRZELECKA

Stopień .....

Nazwisko .....

Imię .....

Imię ojca .....

Zajmowane stanowisko służbowe .....

.....

od dnia ..... 19...r.

Wykształcenie cywilne .....

Wykształcenie wojskowe .....

.....

.....

.....

.....

.....

WYNIKI BOJOWYCH STRZELAŃ EGZAMINACYJ

Data	Kaliber	Numer zadania. Strzelanie bojowe, na artyleryjskiej strzelnicy karabinowej itp. Sposób przygotowania danych	Wykonanie zadania ogniowego (uzyskanie wymaganego wyniku)	Znajomość instrukcji strzelania i umiejętność stosowania jej w praktyce: wybór celu, pocisku, zapalnika, ładunku, snopa, sposobu przygotowania danych i ustrzeliwania, prowadzenia ustrzeliwania i ognia skutecznego	Szybkość pracy strzelającego
1	2	3	4	5	6

NYCH I STRZELAŃ NA ŚRODKACH IMITUJĄCYCH

Czas i dokładność przygotowania danych początkowych do strzelania	Umiejętności strzelającego w ocenie uchyleń wybuchów w kierunku, wysokości i donośności	Umiejętności strzelającego w stosowaniu regulaminowych komend	Ogólna ocena strzelania	Zasadnicze uwagi dotyczące strzelania i podpis kierownika lub wyższego dowódcy
7	8	9	10	11

Strzelanie .....

(bojowe, na art. strzelnicy karabinowej, szkolne, pokazowe, egzaminacyjne)

K A R T A S T R Z E L N I C Z A

„.....“ ..... 195.... r.

(oddział, stanowisko, stopień, nazwisko, imię i imię ojca strzelającego)

(Nawigator) (SELA) (BRT) (DO,PRW)

Kaliber .....
Zadanie ogniowe nr .....
Szybkość ruchu celu ..... km/godz.
Kąt kierunku ruchu celu .....
Ilość trafionych celów .....
Teren w rejonie celu .....
Warunki obserwacji .....
Sposób przygotowania .....
Sposób wstrzeliwania .....
Pocisk ..... zap. ..... ład. .....

	Czas trwania						Schemat wzajemnego położenia SO, PO i celu
	strzelania do celu (celu pomocn.)		przeniesienia ognia				
			do 1 celu		do 2 celu		
	min.	sek.	min.	sek.	min.	sek.	
Początek przygotowania							
Koniec przygotowania							
Czas trwania przygotowania							
Szybkość pracy strzelającego							
Czas trwania wstrzeliwania							
Czas trwania strzelania							

Zużycie pocisków ..... z tego: na wstrzeliwanie ....., na ogień skuteczny ....., zbędnych pocisków ....., nie zaliczonych .....

Dane przygotowania, wstrzeliwania, przeniesienia ognia

Nazwa	Strzelającego	Kierownika	Nazwa	Strzelającego	Kierownika	Wstrzelane: strzelającego	Wstrzelane: kierownika	Współrzędne: Nazwa		X	Y	Z
Kz			Odległość (D)					SO				
Podstawa			Poziomnica					PO prawy				
d			Kąt przeniesienia					PO lewy				
Kąt *i* (WZK*)			Zapalnik					Cel pomocniczy				
Współczynnik strzelania (WZO*)			Sz lub Rw					Celów	1			
			Wb						2			

Uwagi Kierownika strzelania

.....

(dodatnie momenty i zasadnicze braki w pracy strzelającego)

Warunki strzelania i ocena ich wykonania według Programu strzelań

Warunki	Ocena
1	
2	
3	
4	
5	
6	
Ocena	
2	
4	
6	
1 przeniesienie	
2	
4	
6	
2 przeniesienie	
Śr. ocena za przeniesienia	
Ocena ogólna	

Ocena zgrania pododdziałów

.....

.....

Kierownik strzelania .....
(stanowisko, stopień, nazwisko)

Uwagi i ocena wyższego dowódcy .....

.....

Podpis .....
(stanowisko, stopień, nazwisko)

* Przy strzelaniu do celów nawodnych

Druga strona karty strzelniczej

Nr komendy	Komendy				Obserwacje						Czas				
		celownik	poziomnica	kierunek	działa (moździerze)				PO lewy	PO prawy	otrzymania wystrzałów lub wybuchów (odczytów DO); podania komendy „Stój“		podania pierwszych komend dotyczących nastaw		Poszczególny czas pracy
					4	3	2	1			min.	sek.	min.	sek.	sek.
Błędy w donośności i kierunku												Szybkość pracy strzelającego			

Strzelający .... Zapisujący ....
(stopień, nazwisko) (stopień, nazwisko)

Wyniki strzelania do celów — uchylenie środka serii wybuchów od pierwszego celu:

w kierunku ....(tys. lub w m); w donośności.................... (w m lub w % D); od drugiego celu:

w kierunku ....(tys. lub w m); w donośności.................... (w m lub w % D).

Załącznik 7

NORMY UCHYLEŃ W KIERUNKU I DONOŚNOŚCI

Normy uchyleń w kierunku i donośności

Wyszczególnienie	Dla artylerii gwintowanej						Dla moździerzy					
	uchylenia w kierunku w tysięcznych			uchylenia w donośności w procent. odległości			uchylenia w kierunku w tysięcznych			uchylenia w donośności w procent. odległości		
	bardzo dobrze	dobrze	dostatecznie	bardzo dobrze	dobrze	dostatecznie	bardzo dobrze	dobrze	dostatecznie	bardzo dobrze	dobrze	dostatecznie
A. Przygotowanie danych początkowych												
Na oko . . . . . ,	25	50	75	10	15	25	40	80	1–20	10	15	25
położenie celu określono na oko przy pomocy mapy lub obserwacji z samolotu (balonu); położenie SO — dowiązaniem w sposób przybliżony bez przyrządów do punktów konturowych znajdujących się na mapie	15	30	45	5	10	15	25	50	75	6	12	20

położenie celu określono na podstawie zdjęcia topograficznego lub wcięć z punktów dwubocznej obserwacji; położenie SO określono na podstawie dokładnego przygotowania topograficznego . .	10	20	30	3	6	9	20	40	60	4	8	12
te same warunki co w drugim wypadku z uwzględnieniem balistycznych i w przybliżeniu meteorologicznych warunków strzelania .	8	15	25	2	4	6	12	25	40	2,5	5	7,5
Dokładne	5	10	15	1	2	3	10	20	30	1,5	3,0	4,5
B. Przenoszenie ognia												
Na oko:												
oba cele w polu widzenia lornetki; przy tym cele na jednej rubieży lub oddalone od siebie mniej niż o 1 km; cel dobrze widoczny	10	20	30	3	6	9	20	40	60	4	8	12
warunki trudniejsze niż w poprzednim punkcie: kąt między celami większy niż 1-00 lub różnica odległości między nimi większa niż 1 km	15	30	45	5	10	15	25	50	75	6	12	20
Za pomocą mapy:												
położenie celu określono na oko w stosunku do dozoru lub punktu konturowego	8	15	25	2,5	5,0	8,0	20	40	60	3	6	10

Dalszy ciąg załącznik 7

Wyszczególnienie	Dla artylerii gwintowanej						Dla moździerzy					
	uchylenia w kierunku w tysięcznych			uchylenia w donośności w procent. odległości			uchylenia w kierunku w tysięcznych			uchylenia w donośności w procent. odległości		
	bardzo dobrze	dobrze	dostatecznie	bardzo dobrze	dobrze	dostatecznie	bardzo dobrze	dobrze	dostatecznie	bardzo dobrze	dobrze	dostatecznie
współrzędne celu określono na podstawie zdjęcia fotograficznego lub wcięcia z punktów dwubocznej obserwacji	5	10	15	1,5	3,0	4,5	15	30	45	2	4	6
Na podstawie dokładnego przygotowania topograficznego:												
cel i cel pomocniczy znajdują się na jednym zdjęciu fotograficznym lub wcięte przez te same punkty dwubocznej obserwacji	3	6	9	0,8	1,5	2,5	10	20	30	1,5	3,0	4,5
cel i cel pomocniczy znajdują się na różnych zdjęciach fotograficznych	5	10	15	1	2	3	10	20	30	1,5	3,0	4,5

położenie celu i celu pomocniczego określono różnymi środkami lub z różnych punktów dwubocznej obserwacji	5	10	15	1,5	3,0	4,5	10	20	30	1,8	3,5	5,5
z celu pomocniczego powietrznego lub dźwiękowego, wstrzeliwanie przy pomocy rozpoznania dźwiękowego bezpośrednio do celu .	4	8	12	1	2	3	10	20	30	1,6	3,2	4,8

Uwagi:

1. Przy ocenie dokładności przygotowania danych początkowych błędy oblicza się w procentach topograficznej odległości do celu z wyjątkiem przygotowania danych początkowych na oko i przeniesienia ognia na oko, gdy oblicza się je w procentach wstrzelanej odległości do celu.
2. Ocenę dokładności określa się na podstawie niższej oceny za uchylenie w kierunku lub donośności.
3. Przy strzelaniach pododdziałów moździerzy na środkach imitujących należy posługiwać się normami uchyleń podanymi dla artylerii gwintowanej.

NORMY CZASU DLA STRZELAŃ EGZAMINACYJNYCH

Wyszczególnienie	Czas w minutach		
	bardzo dobrze	dobrze	niedostatecznie
A. Przygotowanie danych początkowych			
Na oko . . . . . ,	2	3	4
Pobieżne	4	5	7
Dokładne — bezpośrednio do celu	10	12	15
Dokładne — z wykorzystaniem wykresu poprawek obliczonych (wstrzelanych) sporządzonego zawczasu	4	6	8
Określenie z mapy (stolika) wielkości wstępnych i obliczenie współczynników (przygotowanie zliczacza) do wstrzeliwania z dwuboczną obserwacją , ...	4	5	6
B. Przenoszenie ognia			
Na oko . . . . . , ,	1,5	2,0	3,0
Za pomocą mapy . . . . . ,	2	3	5
Sposobem współczynnika strzelania lub sposobem uproszczonym	3	5	7
Z celu pomocniczego dźwiękowego . . .	3	5	7
C. Szybkość pracy strzelającego (w sekundach)			
Strzelanie według znaku uchyleń	20	30	40
Strzelanie według znaku i wielkości uchyleń . . . . . , , , ,	30	40	60
Strzelanie przy pomocy balonu obserwacyjnego, gdy strzelający znajduje się na naziemnym punkcie obserwacyjnym . . .	20	30	40
Strzelanie przy pomocy balonu obserwacyjnego, gdy strzelający sam prowadzi obserwację z balonu	30	45	60
Strzelanie przy pomocy samolotu	30	45	60

Uwagi:

1. W celu naniesienia punktu na podstawie współrzędnych dodaje się jedną minutę.
   Przy przenoszeniu ognia na nowy cel na opracowanie wyników wstrzeliwania celu pomocniczego umyślonego dodaje się 3 minuty.
2. Przy strzelaniu z zakrytych stanowisk ogniowych normy czasu dla podoficerów, podchorążych, oficerów rezerwy, powołanych z rezerwy i mianowanych z podoficerów (w ciągu pierwszych dwóch lat po powołaniu lub mianowaniu), zastępców dowódców pododdziałów do spraw politycznych nie posiadających wyszkolenia artyleryjskiego, powiększa się o 50%.
3. Dla strzelania w górach czas na przygotowanie danych początkowych powiększa się o 2 minuty, szybkość pracy strzelającego według znaku uchyleń powiększa się o 5 sekund.
4. Dla strzelań w nocy czas na przygotowanie danych początkowych i szybkość pracy strzelającego powiększa się o 50%.
5. Przy strzelaniu rozpryskowym normę szybkości pracy strzelającego powiększa się o $1^1/_2$ raza.
6. Przy wykonywaniu strzelań egzaminacyjnych w warunkach polowych przy temperaturze minus 10° i niżej normy czasu na przygotowanie danych początkowych powiększa się o 25%.

Drukowano w formacie B-6 na papierze druk. sat. kl. VII 60 g. 70×100/32 w Wojskowej Drukarni w Łodzi. Skład rozpoczęto 6.12.54. Druk ukończono 27.02.55. CW-18898.